

Välfärd

1/2017

SCB

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Statistiska centralbyrån

**TRE AV FYRA
JOBBAR HELTID**

**VANLIGARE
ARBETA EFTER 65 ÅR**

**FRÅN BIG DATA
TILL STATISTIK**

**FLER ÄLDRE
MOTIONERAR**

ges ut av

STATISTISKA CENTRALBYRÅN

med syfte att i lättillgänglig form presentera och analysera aktuell statistik om välfärd, arbetsmarknad, utbildning och befolkning. Tidskriften är öppen för bidrag från experter såväl inom som utanför SCB. Författarna svarar själva för åsikter som framförs.

© 2017, Statistiska centralbyrån

Citera gärna men ange källan:
SCB:s tidskrift Välfärd

REDAKTION

Anna Nyman 010-479 45 94
Chefredaktör

Peter Gärdqvist 67 85
Hans Heggemann 68 10
Andreas Raneke 44 83
Andreas Rosander 43 73
Regina Vilkénas 41 18
Lena Blåsjö Jansson, 41 61
layout, diagram

REDAKTIONSRÅD

Petra Otterblad Olausson, ansvarig utgivare
Karin Anderberg
Therese Hedlund
Mikael Schöllin
Stefan Svanström
Annika Wallerå

ADRESS

Tidskriften Välfärd
Statistiska centralbyrån
Box 24300, 104 51 Stockholm
E-post: tidskriften.valfard@scb.se
Webbplats: www.scb.se/valfard

PRENUMERATIONER

Att prenumerera på Välfärd är gratis.

Beställ e-prenumeration:

www.scb.se/valfard

Beställ prenumeration av papperstidning:

prenumeration.valfard@scb.se

Frågor om prenumeration:

010-479 65 51

Omslagsfoto:

Magnus Ström, Scandinav

Medlem i

SVERIGES
TIDSKRIFT

ISSN 1654-1502 (Online)

ISSN 1651-6710 (Print)

URN:NBN:SE:SCB-2017-A05T11702_pdf

Åtta.45 Tryckeri, februari 2017

Vad händer efter 65-årsdagen?

I det här numret av Välfärd visar vi att det blir allt vanligare både att motionera och att arbeta högre upp i åldrarna. I början av 2000-talet höjdes gränsen för hur länge man har rätt att fortsätta arbeta från 65 till 67 år. Sedan dess har andelen som arbetar ökat kraftigt bland personer över 65 år. Exempelvis har andelen 67-åringar med löneinkomst fördubblats de senaste 15 åren, och är idag 36 procent.

DET ÄR INTE BARA ARBETE som blir allt vanligare bland äldre. I en artikel om motionsvanor visar Göran Nordström att andelen av befolkningen som motionerar varje vecka har ökat de senaste åren. Störst har ökningen varit bland äldre. Idag är det ungefär sex av tio i åldern 75–84 år som motionerar varje vecka.

MÖJLIGHETEN ATT MOTIONERA och arbeta högre upp i åldrarna beror självklart på hur man mår och hur länge man lever. I Sverige har vi länge haft en hög medellivslängd, men jämfört med andra länder har vår medellivslängd ökat relativt lite de senaste åren. Länder som har en låg medellivslängd har större möjligheter att öka, det syns också när vi tittar på vilka länder som haft den största ökningen. I Zimbabwe ökade kvinnors medellivslängd med nästan 10 år under den senaste femårsperioden, jämfört med en ökning på 1 år för svenska kvinnor samma period.

Anna Nyman
anna.nyman@scb.se

ÖVER 200 000 TELEFONINTERVJUER

Telefonintervjuer är en av metoderna som SCB använder för att samla in uppgifter. Förra året genomfördes cirka 235 000 intervjuer över telefon. Alla ni som lämnar svar till SCB bidrar till att vi kan producera statistik med hög kvalitet, som används som underlag för politiska beslut, i debatter och i forskning.

8 % av alla sjuksköterskeutbildade arbetar utanför vård och omsorg och inom andra yrken än sjuksköterska.

INNEHÅLL

5 **Idrott och motion allt vanligare bland äldre**
Fler idrottar utomhus än inomhus

8 **Var tredje 67-åring arbetar**
Kraftig ökning sen år 2000

”Andelen med löneinkomst fördubblades under perioden.

10 **Skillnaden i inkomst är större än skillnaden i lön**
Löne- och inkomstutveckling bland högskoleexaminerade

13 **Flyktingar flyttar ofta till Stockholmsområdet**
Vanligt att flytta de fem första åren i Sverige

18 **Högst andel jobbar heltid inom byggbranschen**
Stora skillnader mellan män och kvinnor inom samma bransch

20 **Statistik för en hållbar utveckling**
Globala mål med sikte på år 2030

22 **Intervju:**
Så arbetar SCB med de globala målen i Agenda 2030

23 **Hög medellivslängd i Sverige**
Spanska kvinnor blir äldst i Europa

26 **Statistikskolan:**
Så kan vi göra statistik av big data

28 **Var tredje har studerat utomlands**
Vanligare bland personer med längre utbildning

30 **NOTISER**

Baksidan:
Här bor Sveriges befolkning

■ SCB:s samarbetsprojekt i världen

Relevant, oberoende och trovärdig statistik är en av grundförutsättningarna för ett demokratiskt samhälle. Men i många låg- och medelinkomstländer, inklusive länder som är kandidater till EU-medlemskap, behövs både resurser och kapacitet för att producera och sprida officiell statistik enligt internationella standarder. SCB erbjuder därför sedan 40 år tillbaka sin expertis till statistikmyndigheter och statistiksystem i låg- och medelinkomstländer. Den engelskspråkiga tidskriften **Statistics in action** handlar om

SCB:s samarbetsprojekt i världen. Artiklarna i tidskriften finns på scb.se där det även går att ladda ned tidskriften som pdf.

■ Ökad brist på socionomer

Allt fler arbetsgivare har svårt att rekrytera personal med rätt utbildning. För 34 av 72 utbildningsgrupper uppger en majoritet av arbetsgivarna att det är brist på arbetssökanden. Det råder fortsatt brist på utbildade

inom hälso- och sjukvårdsområdet. Störst brist är det på specialistutbildade sjuksköterskor, både med inriktning mot anesthesi-, intensiv- och operationssjukvård och på övriga specialistutbildade. Bristen är även stor på distriktssköterskor och grundutbildade sjuksköterskor. Allt fler arbetsgivare har dessutom svårt att rekrytera socionomer. Sju av tio arbetsgivare upplever brist på nyutexaminerade och nio av tio rapporterar brist på yrkeserfarna.

Läs mer i rapporten Arbetskraftsbarometern 2016.

Alla publikationer kan laddas ner som pdf:er från www.scb.se. Vissa av dem kan du även beställa tryckta.

Hushållen med lägst inkomster påverkas mest av statsbudgeten 2017

Hushåll i olika inkomstskikt påverkas på olika sätt av förändringarna i Sveriges statsbudget 2017. Den ekonomiska standarden minskar eller är i stort sett oförändrad för de allra flesta men ökar något för hushåll med låga inkomster. Individer som får höjd sjuk- eller aktivitetsersättning, höjt bostadsbidrag eller höjt bostadstillägg återfinns i de lägre inkomstgrupperna, medan personer som får ökad statlig skatt återfinns i de högre. Personer som får höjt uppskovsavgift och därmed en sänkt beskattning, återfinns framför allt i den högsta inkomstgruppen, vilket gör att minskningen blir något mindre i denna grupp.

Drygt hälften av befolkningen omfattas av förändringarna på något sätt, men i olika stor utsträckning. Bland den tiondel med de lägsta inkomsterna är det 37 procent som får en förbättring och 5 procent som får en försämring. Bland den tiondel med de högsta inkomsterna är det 3 procent som får en förbättring och 87 procent som får en försämring genom förändringarna.

Läs mer i rapporten Effekter för hushållens ekonomi i statens budget 2017.

■ Kvinnors inkomster har ökat mer än mäns

Kvinnors medianinkomst, mätt som sammanräknad förvärvsinkomst, var 81 procent av männens inkomst i åldersgruppen 20–64 år 2014. Sedan 2000 har den inflationsjusterade inkomsten för kvinnor ökat med 30 procent, jämfört med 22 procent för männen.

För personer 65 år och äldre hade kvinnor en sammanräknad förvärvsinkomst som motsvarade knappt 73 procent av männens under 2014. 2005 var motsvarande andel 68, vilket innebär att kvinnornas inkomst har ökat i snabbare takt än männens, 18 procent för kvinnorna, jämfört med 11 procent för männen perioden 2005–2014.

Det är stora regionala variationer i medianinkomsten. Högst inkomst 2014 för personer 20–64 år hade Danderyd. Bäst utveckling sedan år 2000 har det däremot varit i Pajala och Kiruna, 46 respektive 43 procents ökning, vilket bland annat innebär att Kiruna klättrat från plats 38 år 2000 till plats 6 år 2014 över medianvärde för kommunernas sammanräknade förvärvsinkomst.

Läs mer i rapporten Inkomstrapport 2014 – individer och hushåll.

Prenumerera på Välfärd via e-post

Du vet väl att du kan prenumerera på Välfärd elektroniskt via vårt nyhetsbrev? Anmäl dig på www.scb.se/valfard. Där kan du också prenumerera på papperstidningen. Båda är gratis.

Foto: iStock

Idrott och motion allt vanligare bland äldre

72 procent av kvinnor och män idrottar eller motionerar minst någon gång i veckan. Det är en ökning från 2008–2009, då 59 procent motionerade lika mycket. För personer över 75 år nästan fördubblades andelen som motionerar varje vecka under perioden 2008–2015. Utomhusidrottandet står för en stor del av ökningen.

I SCB:s Undersökningar av levnadsförhållanden (ULF/SILC) mäts bland annat i vilken utsträckning olika grupper i befolkningen utövar olika fritidsaktiviteter och hur detta utvecklas över tid. Bland annat ställs frågor om man under de föregående 12 månaderna har utövat idrott eller motion dels utomhus, dels i inomhusanläggning, samt hur ofta man gjort detta. I denna artikel redovisas uppgifter om dem som har idrottat

och motionerat någon gång i veckan, eller mer än 20 gånger det senaste året.

År 2014–2015 hade 74 procent av kvinnorna och 70 procent av männen 16 år och äldre idrottat eller motionerat varje vecka eller mer än 20 gånger under den föregående 12-månadersperioden, antingen utomhus eller inomhus. En jämförelse av åldersgrupper visar att ungdomar idrottar i störst utsträckning.

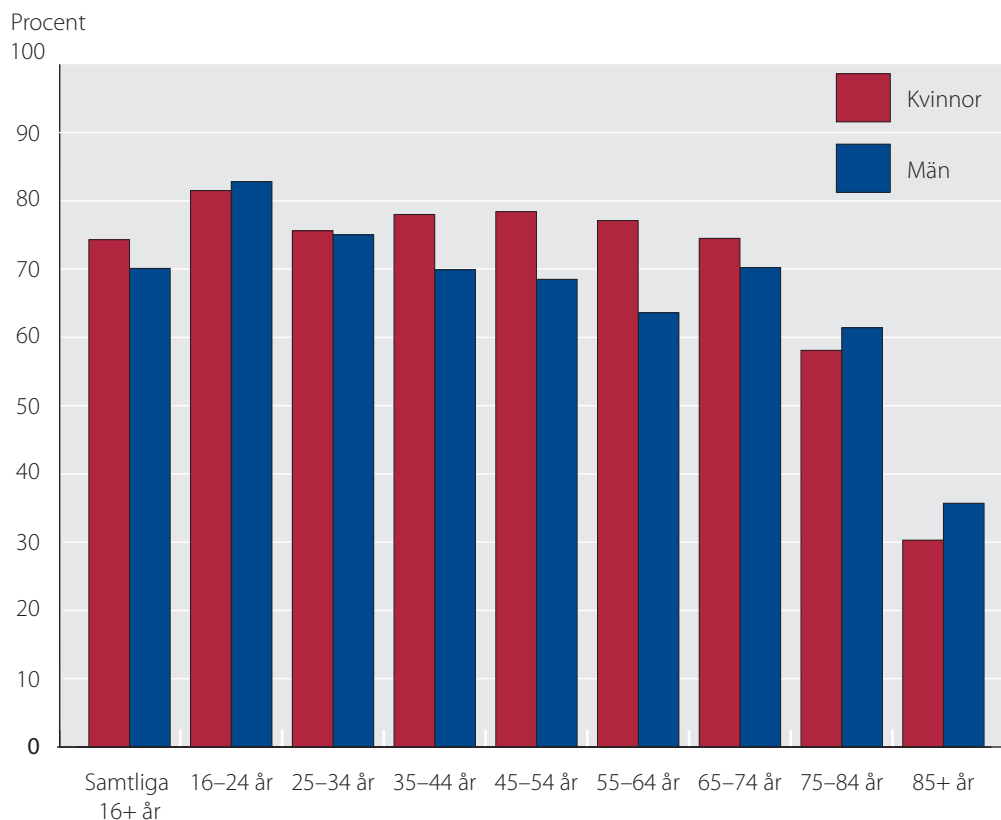

Ökningen har varit större för utomhusidrottandet.

” Det är bland de äldre som den största ökningen skett.

UTBRETT IDROTTANDE LÅNGT EFTER PENSIONSÅLDERN

Andel som idrottat eller motionerat utomhus eller i inomhusanläggning varje vecka de senaste 12 månaderna 2014–2015

Det är vanligare att kvinnor i åldrarna 35–64 år motionerar varje vecka, jämfört med män i samma ålder. I övriga åldersgrupper är det inga signifikanta skillnader mellan könen.

Bland 16–24-åringar idrottade 82 procent varje vecka, och bland unga vuxna, 25–34-åringar, var det 75 procent. För män avtar idrottandet successivt med stigande ålder, medan kvinnor i större utsträckning fortsätter att vara aktiva. Först i 85-årsåldern har omfattningen av idrottandet minskat markant såväl bland kvinnor som bland män.

82%

av 16–24-åringarna idrottat varje vecka.

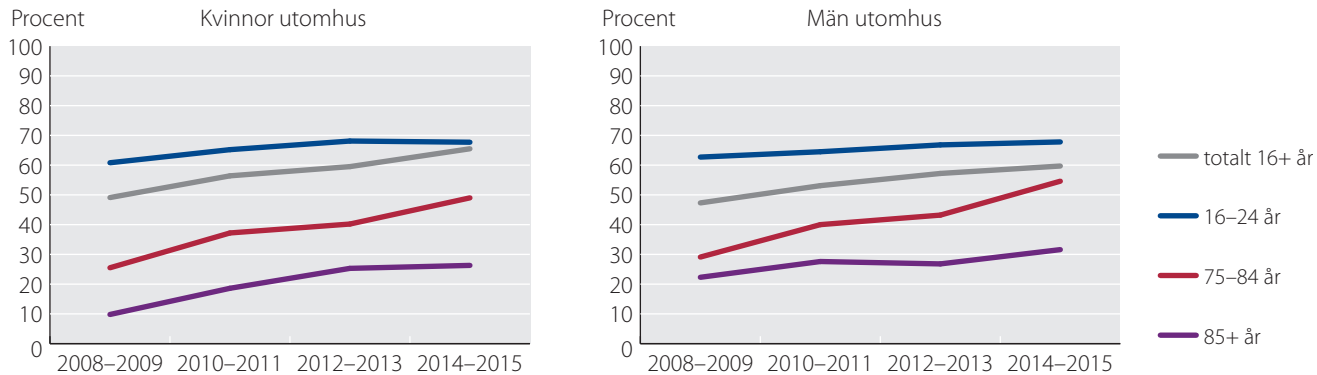
eller mindre förutsättningslöst, och begränsas egentligen bara av den egna funktionsförmågan. Jogging är en av de vanligaste utomhusaktiviteterna. Nästan alla 16–24-åringar som idrottat utomhus har sprungit eller joggat. Joggingen avtar sedan kraftigt med åldern. 34 procent av 35–44-åringarna joggar, och bland 65–74-åringarna är andelen 7 procent.

DET ÄR VANLIGARE ATT IDROTTA UTMOMHUS än inomhus. Det var 60 procent av männen och 66 procent av kvinnorna 16 år och äldre som idrottade utomhus varje vecka 2014–2015, medan andelen som idrottade i en inomhusanläggning var 40 procent bland män och 41 procent bland kvinnor. Att idrott eller annan motion oftare utövas utomhus än inomhus kan delvis förklaras av att motions- och idrottsaktiviteter inomhus ställer andra krav på avgifter, tillgång till lokaler, utrustning, bokningsbara tider, platstillgång i gymnastikgrupper m.m. Motion och idrott utomhus kan utövas mer

ANDELEN SOM IDROTTAR ÖKADE mellan 2008 och 2015. Det gäller både utomhus- och inomhusidrott. Men ökningen har varit större för utomhusidrottandet, och har varit olika stor för yngre och äldre. Bland de yngsta, 16–24 år, har ökningen varit marginell. Det är bland de äldre som den största ökningen har skett. Andelen män i åldern 75–84 år som varje vecka motionerat eller idrottat utomhus ökade från 29 procent till 55 procent 2008–2015. För kvinnor i samma ålder var utvecklingen lika kraftig, från 26 procent till 49 procent. Och bland de allra äldsta kvinnorna, 85 år och äldre, har andelen mer

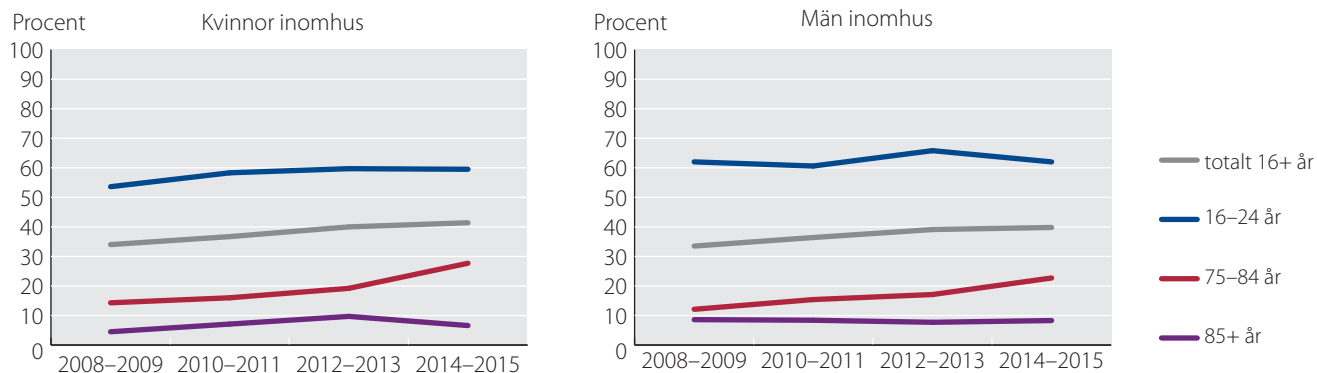
UTOMHUSIDROTTANDET HAR ÖKAT MER ...

Andel som idrottat eller motionerat utomhus varje vecka de senaste 12 månaderna 2008–2015

... ÄN IDROTT I INOMHUSANLÄGGNINGAR

Andel som idrottat eller motionerat inomhus varje vecka de senaste 12 månaderna 2008–2015

75-84-åringarna har närmast sig de yngsta, 16-24-åringarna, betydligt under de senaste åren när det gäller regelbunden motion. Det gäller framförallt utomhusaktiviteter.

än fördubblats, från 10 procent till 26 procent under samma period.

Det går inte att säkert säga vad ökningen i andelen äldre som motionerar beror på. Det finns inga större förändringar under de senaste åren i fråga om allmänt hälsotillstånd och rörelseförmåga i de äldsta åldersgrupperna som kan utläsas ur ULF/SILC-statistik, och som kan förklara varför fler äldre motionerar idag. Kanske handlar det dels om en ökad medvetenhet om motionens betydelse för hälsa och välbefinnande, dels om att de som numera tillhör de äldsta grupperna har fört med sig motionsvanor från då de var yngre.

INOMHUSIDROTTANDET har inte ökat lika mycket som utomhusidrottandet. Medan utomhusidrottandet också visar på en tydlig utveckling mot mindre skillnader mellan yngre och äldre är detta inte lika framträdande för inomhusidrottandet. Här är skillnaderna mellan åldersgrupperna fortsatt tydliga. Unga

kvinnor och män är betydligt mer idrotts- och motionsaktiva inomhus än äldre, vilket kan hänga samman med att ungdomar är mer aktiva i idrottsföreningar. Nivån för regelbunden inomhusidrott bland 16-24-åringar har legat tämligen konstant något under 60 procent bland kvinnor och något över 60 procent bland män under de senaste åren.

För 75-84-åringar har ökningen av andelen inomhusidrottare och andelen utomhusidrottare varit lika stor, men inomhusidrottandet utgick från en betydligt lägre nivå än utomhusidrottandet. Andelen i denna åldersgrupp som idrottat inomhus har fördubblats både för män och för kvinnor under åren 2008-2015, från 14 procent till 28 procent bland kvinnor och från 12 procent till 23 procent bland män. Dock är det inte samma positiva utveckling av inomhusidrottandet i den allra äldsta åldersgruppen, 85 år och äldre. Här har andelen utövarer både bland kvinnor och män varierat runt 7-8 procent under perioden 2008-2015.

LÄS MER

I rapporten **Fritid 2014-2015** kan du läsa mer om befolkningens motionsvanor och andra fritidsaktiviteter såsom friluftsliv, semesterresor och kultur.

Göran Nordström arbetar med Undersökningarna av levnadsförhållanden på SCB 010-479 50 15 goran.nordstrom@scb.se

Var tredje 67-åring arbetar

Andelen äldre som arbetar har ökat kraftigt sedan åldersgränsen för rätten att fortsätta arbeta höjdes från 65 till 67 år. De äldre som arbetar gör det också i större omfattning än innan reformen genomfördes.

” Av de 67-åringar som hade löneinkomst 2015 hade nästan alla, 95 procent, också inkomst av ålderspension.

Foto: Astrakan, ScandinaV

» Mellan åren 1995 och 2000 minskade andelen äldre som förvärvsarbetade. Men sedan åldern för hur länge man har rätt att fortsätta arbeta höjdes från 65 till 67 år i början av 2000-talet har andelen förvärvsarbetande bland de äldre i befolkningen ökat markant. År 2000 hade 22 procent av 66-åringarna löneinkomst, år 2015 hade den andelen ökat till 44 procent. För 67-åringarna ökade andelen från 18 procent till 36 procent under samma period. Andelen med löneinkomst i dessa åldrar fördubblades alltså under perioden. Men även bland 65-åringar och 68–69-åringar har andelen med löneinkomst ökat successivt sedan 2000. År 2015 hade 26 procent av 69-åringarna löneinkomst, vilket kan jämföras med att 22 procent av 66-åringarna hade löneinkomst år 2000.

I åldrarna 47–62 år är andelen som har löneinkomst något större bland kvinnor än bland män. Bland personer som är 65 år eller äldre är det däremot en klart större andel av män än av kvinnor som har löneinkomst. Andelen med löneinkomst har dock ökat mer för kvinnor än för män mellan 2000 och 2015 för var och en av åldersgrupperna mellan 65 och 69 år. Som exempel ökade andelen 67-åriga kvinnor med löneinkomst från 14 procent år 2000 till 34 procent år 2015. Motsvarande ökning för män var från 23 procent till 39 procent.

FAKTA

Inkomststoppgifterna är hämtade från SCB:s inkomst- och taxeringsregister. Med löneinkomst avses löneutbetalningar från arbetsgivare, vilket innebär att inkomst av enskild näringsverksamhet inte ingår. Alla belopp är omräknade till 2015 års priser. Endast personer som varit bosatta i Sverige hela året ingår i studien.

36%

av 67-åringarna hade löneinkomst 2015.

ATT EN PERSON HAR HAFT LÖNEINKOMST behöver dock inte innebära att denne har haft en fast anställning eller arbete som huvudsaklig sysselsättning. Många personer i dessa åldrar kombinerar arbete och pension. Av de 67-åringar som hade löneinkomst 2015 hade nästan alla, 95 procent, också inkomst av ålderspension. Denna andel är ännu högre för 68- och 69-åringar. Storleken på löneinkomsten är heller inte särskilt hög. Exempelvis var medianvärdet 2015 för 67-åringar 79 000 kronor, vilket motsvarar cirka 6 600 kronor per månad före skatt. För 20–64-åringar var motsvarande medianvärde 311 000 kronor, eller 26 000 kronor per månad. Många av de äldre arbetar således deltid eller gör endast tillfälliga inhopp i arbete. Andra kan ha arbetat i början av året och därefter gått i pension.

Storleken på inkomsten för de som har löneinkomst i åldrarna 65–69 år har emellertid ökat sedan millennieskiftet. Det är alltså inte bara fler som fortsätter att jobba i högre åldrar, man jobbar också mer. Mellan åren 2000 och 2015 ökade medianbeloppet för löneinkomsten för 66-åringar från 15 000 kronor till 125 000 kronor, räknat i fasta priser, och för 67-åringar från 13 000 kronor till 79 000 kronor. Dessa ökningarna var, räknat i procent, betydligt större än för personer under 65 år. Ökningarna var ungefär lika stora för kvinnor och män.

PERSONER MED LÄNGRE UTBILDNING arbetar i större utsträckning efter att de har fyllt 65 år än personer som har en kortare utbildning. Av 66-åringar med förgymnasial utbildning hade 33 procent löneinkomst år 2015 medan andelen bland dem med eftergymnasial utbildning på minst 3 år var 59 procent. Bland 67-åringar var motsvarande andelar 27 respektive 52 procent. Skillnaderna mellan dessa grupper finns även i åldrarna under 65 år men de är inte lika stora då. Ökningen mellan 2000 och 2015 var dock ungefär lika stor för alla utbildningsnivåer.

Skillnaden mellan kvinnor och män är större bland personer med kortare utbildning. Av personer med förgymnasial utbildning var andelen män som hade löneinkomst 2015 cirka tio procentenheter högre än andelen kvinnor. Bland män och kvinnor med eftergymnasial utbildning skiljde cirka fem procentenheter. För personer med förgymnasial utbildning har skillnaden mellan könen ökat sedan år 2000 medan den har minskat markant för dem med eftergymnasial utbildning.

Eftersom det finns ett starkt samband mellan utbildning och inkomst är en slutsats man kan dra att det främst är personer med högre inkomst och högre framtida pension som fortsätter att arbeta, medan de som har lägre inkomst och låg framtida pension i större utsträckning slutar förvärvsarbeta tidigare.

DEN HÖJDA ÅLDERSGRÄNSEN för hur länge man har rätt att arbeta är den huvudsakliga orsaken till att allt fler äldre har löneinkomst. Det finns dock andra reformer efter millennieskiftet som kan ha påverkat benägenheten att fortsätta arbeta. Dels har ett nytt pensionssystem införts, dels har jobbskatteavdraget tillkommit, vilket bland annat innebär att personer som har fyllt 66 år betalar lägre skatt på arbete än de gjorde innan de fyllde 66 år. Skatten på arbete är också lägre än skatten på pension.

En intressant fråga är hur länge andelen äldre som förvärvsarbetar kommer fortsätta att öka. Ökningen mellan 2010 och 2015 var något mindre än ökningarna mellan 2000 och 2005 respektive mellan 2005 och 2010. Möjligen kommer andelarna att stabiliseras på en något högre nivå än 2015. Å andra sidan pågår diskussioner om att höja åldersgränsen för hur länge man har rätt att arbeta till 69 år. Vilka effekter det i så fall skulle få återstår att se.

Peter Gårdqvist

arbetar med ekonomisk välfärdsstatistik på SCB
010-479 67 85
peter.gardqvist@scb.se

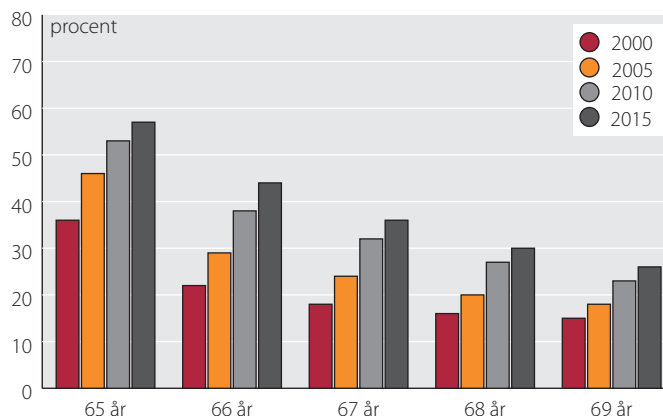
Hans Heggemann

arbetar med ekonomisk välfärdsstatistik på SCB
010-479 68 10
hans.heggemann@scb.se

ALLT VANLIGARE ATT ARBETA EFTER 65 ÅR

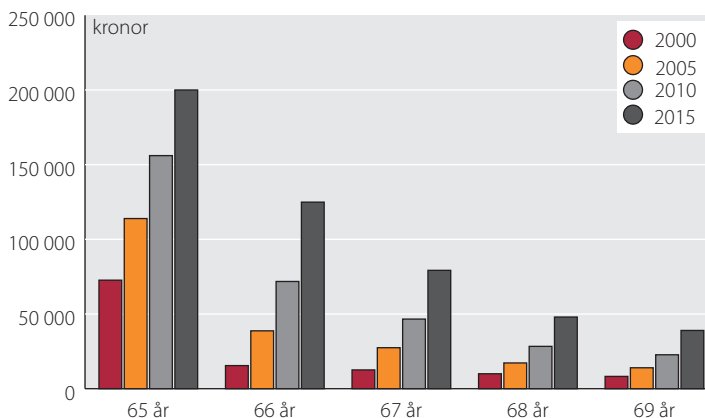
Andel personer med löneinkomst, efter ålder. År 2000, 2005, 2010 och 2015

Andelen 67-åringar som har en löneinkomst fördubblades mellan år 2000 och 2015, från 18 till 36 procent.

HÖGRE INKOMST FÖR ÄLDRE SOM ARBETAR IDAG ÄN TIDIGARE

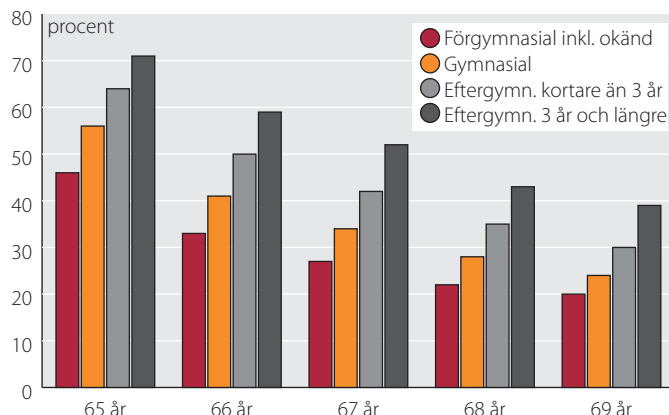
Medianvärde för löneinkomst för personer med sådan inkomst, efter ålder. År 2000, 2005, 2010 och 2015. Beloppen omräknade till 2015 års priser

År 2015 var medianinkomsten för 67-åringar med löneinkomst 79 000 kronor, jämfört med 13 000 kronor år 2000.

VANLIGARE ATT PERSONER MED LÄNGRE UTBILDNING ARBETAR EFTER 65 ÅR

Andel personer med löneinkomst, efter utbildningsnivå. År 2015

Drygt hälften, 52 procent, av 67-åringarna med eftergymnasial utbildning på minst 3 år hade löneinkomst år 2015 jämfört med drygt en fjärdedel, 27 procent, av 67-åringarna med förgymnasial utbildning.

Skillnaden i inkomst är större än skillnaden i lön

Löneskillnaderna mellan könen är små när personer med samma typ av utbildning och examensår jämförs. När inkomsterna jämförs är skillnaderna väsentligt större. Det beror till stor del på att kvinnor oftare än män arbetar deltid.

” Det är små löneskillnader mellan kvinnor och män bland dem som examinerades från lärarutbildningen och civilingenjörsutbildningen.

Foto: iStock

» Ett av målen för jämställdhetspolitiken är ekonomisk jämställdhet, det vill säga att kvinnor och män ska ha samma möjlighet och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.

I denna artikel undersöker vi högskoleexaminerade läsåret 1998/99 och deras genomsnittliga löne- och inkomstveckling under åren 2000 till 2014. Här redovisas löne- och inkomstutveckling för tre utbildningsgrupper: en grupp med lika stor andel kvinnliga som manliga examinerade (läkarutbildning), en grupp där en övervägande majoritet, 86 procent, av de examinerade är kvinnor (lärarutbildning för grundskolans tidigare år) och en där de flesta, 89 procent, av de examinerade är män (civilingenjörsutbildning inom teknisk fysik, elektro- och datateknik).

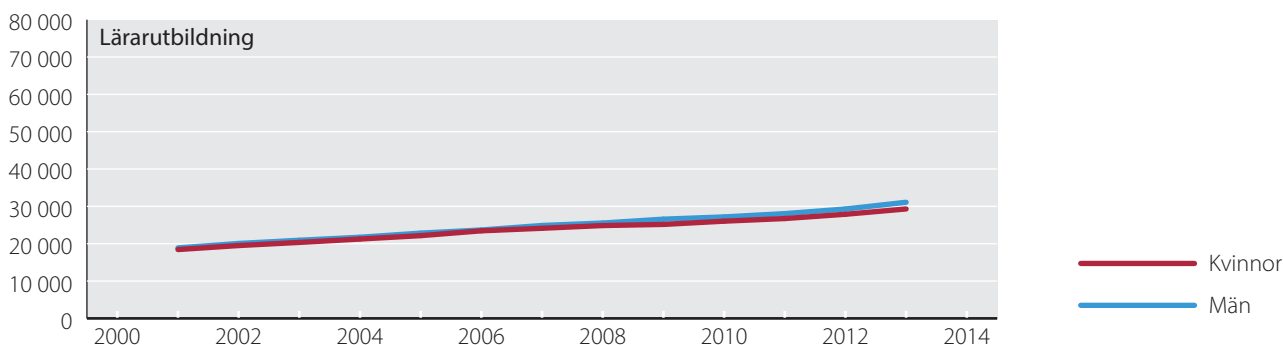
För de examinerade som efter sin utbildning hade en anställning jämförs medellönen för åren 2000–2014. Ingångslönen för examinerade från lärarutbildningen låg i genomsnitt strax under 20 000 kronor, för examinerade från civilingenjörsutbildningen strax under 30 000 kronor och för läkare strax över 30 000 kronor.

LÖNEUTVECKLINGEN ÄR BÄST för läkarutbildade och sämst för lärarutbildade. År 2013 låg den genomsnittliga lönen för anställda med lärarutbildning för grundskolans tidigare år på omkring 30 000 kronor, dvs. ungefär i nivå med ingångslönen för läkar- och civilingenjörsutbildade. Den genomsnittliga lönen 2013 för dem med civilingenjörsexamen låg strax under 50 000 kronor och för de läkarutbildade strax under 70 000 kronor.

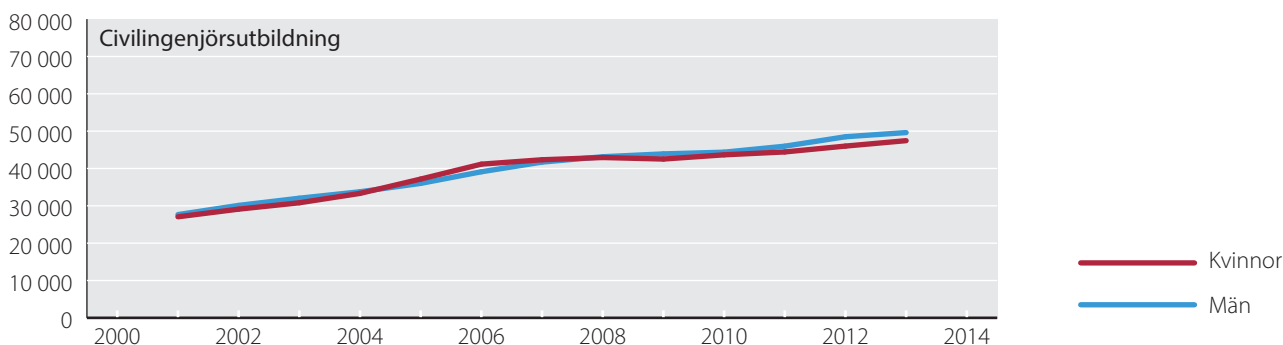
Det är små löneskillnader mellan kvinnor och män bland dem som examinerades från lärarutbildningen och civilingenjörsutbildningen. Bland lärarutbildade är dock lönen signifikant högre bland män från och med 2008. Kvinnors medellön utgör mellan 94 procent och 97 procent av mäns medellön. Bland civilingenjörsutbildade finns inga statistiskt säkerställda löneskillnader mellan kvinnor och män. Bland läkarutbildade är det tydligare skillnader i lön mellan kvinnor och män. Från och med 2007 har kvinnor signifikant lägre medellön än män. Kvinnors medellön utgör mellan 85 procent och 92 procent av mäns lön.

BLAND LÄKARE ÄR LÖNESKILLNADEN MELLAN KÖNEN RELATIVT STOR

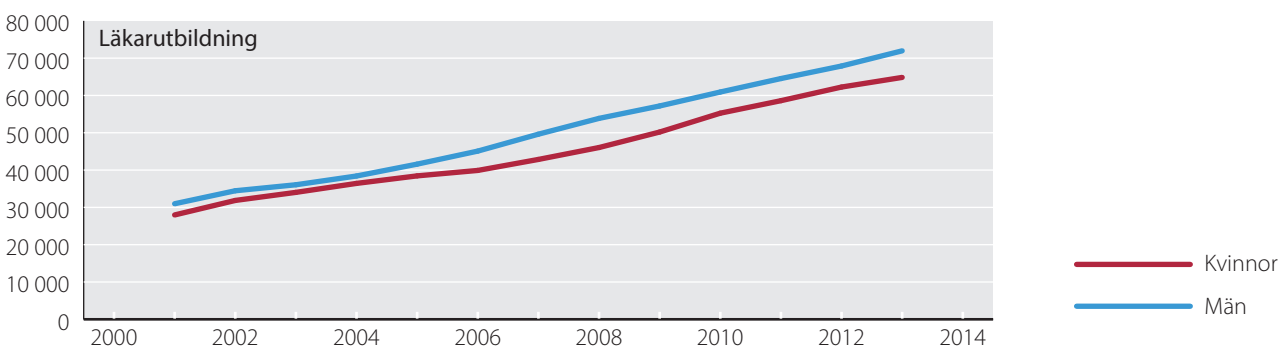
Medellön (i kronor) per månad för examinerade 1998/99 från lärarutbildning för grundskolans tidigare år, efter kön. Glidande medelvärde. År 2000–2014

Medellön (i kronor) per månad för examinerade 1998/99 från civilingenjörsutbildning (inriktning teknisk fysik, elektro- och datateknik), efter kön. Glidande medelvärde. År 2000–2014

Medellön (i kronor) per månad för examinerade 1998/99 från läkarutbildning, efter kön. Glidande medelvärde. År 2000–2014

Bland lärarna hade män 1 800 kronor högre medellön än kvinnor 2013 och bland läkare 7 000 kronor. Bland civilingenjörer var skillnaden i lön mellan kvinnor och män inte signifikant.

JÄMFÖR VI ISTÄLLET INKOMSTUTVECKLINGEN för de tre grupperna av examinerade är skillnaderna mellan kvinnor och män större. För många som arbetar är storleken på månadsinkomsten ungefär densamma som storleken på månadslönen, men för vissa är inkomsten högre än lönen och för andra lägre. De som har lönetillägg av olika slag, arbetar övertid eller har eget företag kan ha betydligt högre månadsinkomst än månadslön medan t.ex. de som arbetar deltid oftast har lägre. Mäns inkomster är högre än kvinnors under hela perioden. Inkomstgapet i procent är minst för

examinerade från lärarutbildningen, följt av civilingenjörsutbildningen. Störst är skillnaden bland läkarutbildade kvinnor och män.

Bland lärarexaminerade ökar skillnaderna mellan kvinnor och män de första åren. Från och med 2004 har kvinnor ungefär 86 procent av mäns inkomster. År 2014 innebär det en genomsnittlig inkomsts skillnad på knappt 4 000 kr i månaden. Bland de civilingenjörsutbildade är skillnaderna de första åren små. Kvinnors inkomstutveckling stagnerar sedan under några år och stiger från och med år 2006. Störst är inkomsts skill-

80%

Bland läkare har kvinnor ungefär 80 procent av mäns inkomster.

naden mellan 2005 och 2011. Då är kvinnors inkomst omkring 80 procent av mäns. År 2014 var kvinnors inkomster drygt 7 000 kr lägre än mäns. Bland läkarutbildade låg kvinnors inkomst på cirka 80 procent av mäns inkomst. År 2014 motsvarade det en skillnad på drygt 10 000 kr i månaden.

VARFÖR HAR KVINNOR LÄGRE INKOMSTER än män trots att de har ungefär samma lön? Det finns flera anledningar. En viktig faktor är att kvinnor deltidssarbetar i större utsträckning än män, det innebär att män arbetar fler timmar än kvinnor. Att arbeta deltid är ofta förknippat med att det finns små barn i hushållet.

Andelen kvinnor och män som deltidssarbetar är i de tre grupper som jämförs störst bland lärarytbildade. Andelen män som deltidssarbetar stiger något under de första åren och ligger sedan runt 15 procent. Andelen kvinnor som deltidssarbetar stiger stadigt fram till år 2008 då mer än var tredje kvinna arbetar deltid. Därefter sjunker andelen något. Bland anställda med examen från civilingenjörsutbildningen var andelen män som deltidssarbetade mycket låg under hela perioden. Andelen kvinnor som deltidssarbetar ökade för varje år. Från och med 2004 arbetade mellan 19 och 24 procent av kvinnorna deltid. Bland examinerade från lärarytbildningen ökar andelen som arbetar deltid de första åren efter examen bland kvinnor. Andelen kvinnor och män som deltidssarbetar ökar från 2006 och ligger sedan på omkring 15 procent. Bland kvinnor ökar andelen som arbetar deltid under hela perioden och ligger de sista åren strax under 30 procent.

Andra faktorer som förklarar skillnaden mellan lön och inkomst för personer med samma examen är frånvaro från arbetet på grund av t.ex. föräldraledighet och sjukdom, vilket är vanligare för kvinnor.

FAKTA

I lönestatistiken ingår alla anställda respektive år och i inkomststatistiken ingår alla förvärvsarbetande, dvs. anställda och egenföretagare. En del examinerade fortsatte studera efter sin examen 1998/99. Om de hade en anställning samtidigt som de studerade ingår de i löne- och inkomststatistiken.

Lönestatistiken baseras delvis på en urvalsundersökning, vilket leder till viss osäkerhet i skattningarna. De skillnader som nämns i texten är statistiskt säkerställda. Även uppgifterna över andelen anställda som arbetar deltid baseras på löneundersökningen.

Den uppgift som ligger till grund för beräkningen av lön är grundlönen, dvs. lönen utan övertidsersättning eller eventuella tillägg. Alla löner är uppräknade till heltidslöner.

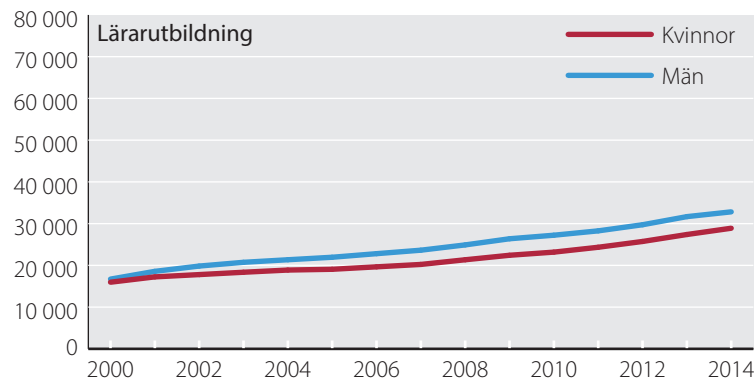
Medellönen och andelen som arbetar deltid är beräknade med glidande medelvärden på tre år för att minska effekten av osäkerheten i skattningarna varje enskilt år. Medellönen för år 2001 är till exempel medelvärdet av lönerna för år 2000, 2001 och 2002.

Månadsinkomsten består av arbetsinkomst (lön av anställning och inkomst av näringsverksamhet samt transfereringar som sjukpenning, föräldrapenning och A-kassa). Den inkomst som redovisas avser före skatt.

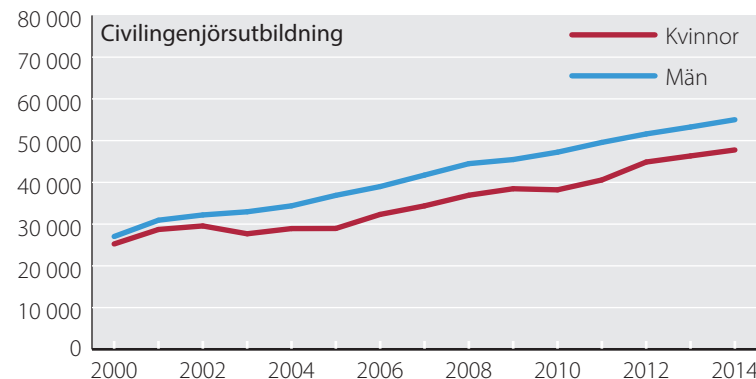
Statistiken över inkomster är baserad på uppgifter för hela befolkningen.

STÖRRE KÖNSSKILLNADER FÖR INKOMST ÄN FÖR LÖN

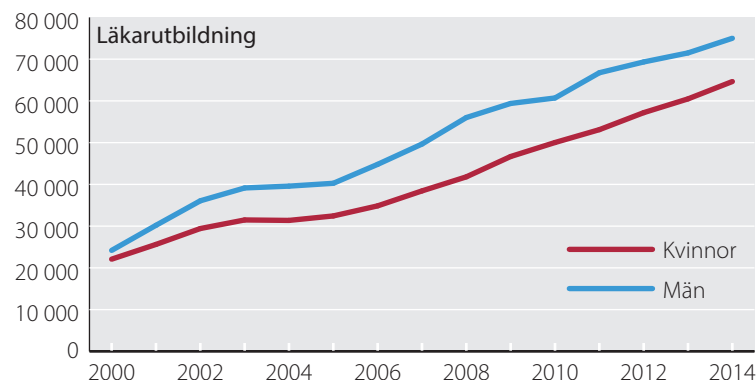
Arbetsinkomst (i kronor), medelinkomst per månad för examinerade 1998/99 från lärarytutbildning för grundskolans tidigare år, efter kön. År 2000–2014

Arbetsinkomst (i kronor), medelinkomst per månad för examinerade 1998/99 från civilingenjörsutbildning (inriktning teknisk fysik, elektro- och datateknik), efter kön. År 2000–2014

Arbetsinkomst (i kronor), medelinkomst per månad för examinerade 1998/99 från lärarytutbildning, efter kön. År 2000–2014

Män har under alla år och i alla tre utbildningsgrupper högre inkomst än kvinnor. Störst är skillnaden bland läkare som också har haft den bästa inkomstutvecklingen. Bland lärare hade män 4 000 kronor högre inkomst än kvinnor 2014, bland civilingenjörer 7 000 kronor och bland läkare 10 000 kronor.

Paula Kossack

arbetar med utbildningsstatistik på SCB
010-479 60 05
paula.kossack@scb.se

Foto: Jörgen Wiklund, Scandina

Flyktingar flyttar ofta till Stockholmsområdet

Att hitta boende och arbete präglar flyktingars första tid i Sverige. Det syns inte minst på deras flyttmönster. Flyktingar med anvisat boende flyttar i större utsträckning än de som ordnade sitt eget boende vid invandringen, och många flyttar går till Stockholmsområdet.

En flykting som nyligen invandrat är många gånger ännu inte etablerad på varken bostads- eller arbetsmarknaden och en flytt kan därför vara ett steg i att etablera sig i Sverige.

I denna artikel tittar vi närmare på var i Sverige man först bosätter sig och hur flyttmönstren ser ut under de första fem åren i landet för flyktingar som invandrade mellan 2006 och 2010. Under denna period invandrade 59 000 flyktingar till Sverige. Irak och Somalia var de vanligaste födelseländerna bland de som invandrade. Andra vanliga födelseländer var Afghanistan, länder i före detta Jugoslavien och Eritrea.

För att kunna se olika flyttmönster har vi delat in Sverige i geografiska områden, i form av lokala arbetsmarknader med närhet till en storstad, en större stad eller utan större stad.

NÄR EN TIDIGARE ASYLSÖKANDE får uppehållstillstånd i Sverige har personen möjlighet att få ett anvisat boende i en kommun eller att ordna ett eget boende i valfri kommun. Av de flyktingar som invandrade år 2006–2010 bosatte sig nära 26 000 personer i ett anvisat boende och drygt 33 000 ordnade ett eget boende.

FÖR FLYKTINGAR MED ANVISAT BOENDE var det vanligast att den första bostaden efter invandringen låg i en lokal arbetsmarknad med en större stad. Det gällde 60 procent av personerna med anvisat boende. Bland dessa lokala arbetsmarknader var det Växjö, som består av fem kommuner, som hade högst andel mottagna flyktingar i förhållande till invånarantalet. Lägst andel flyktingar tog de lokala arbetsmarknaderna Örnköldsvik och Västerås emot.

30 procent av personerna med anvisat boende invandrade till en lokal arbetsmarknad utan en större stad. Av dessa lokala arbetsmarknader hade Kiruna och Gällivare den högsta invandringen i förhållande till invånarantalet. Lägst hade Ljusdal och Vansbro, där ingen med anvisat boende hade sitt första boende under den studerade perioden.

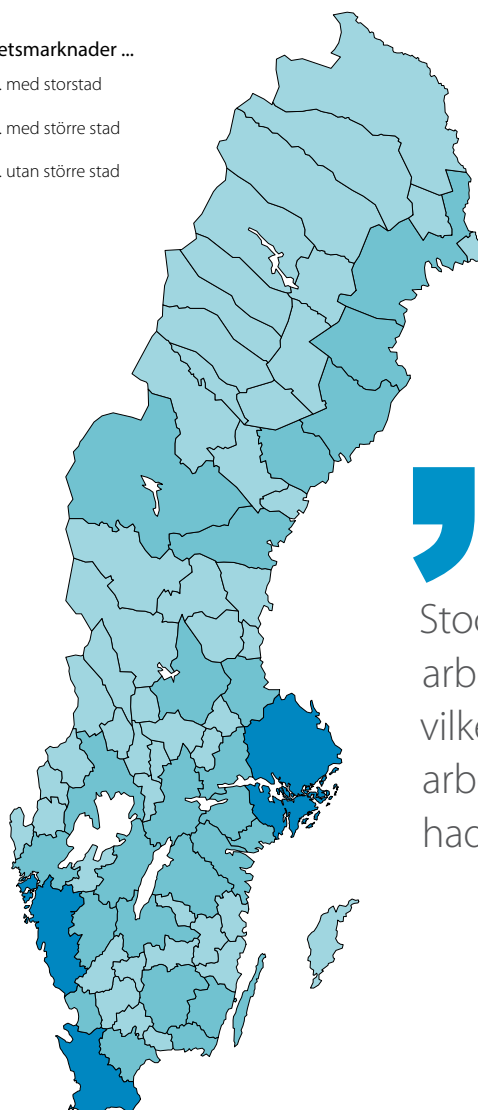
Drygt 10 procent av personer med anvisat boende invandrade till någon av de lokala arbetsmarknaderna med en storstad, det vill säga Stockholm, Göteborg eller Malmö.

LOKALA ARBETSMARKNADER

Sveriges kommuner indelade i 75 lokala arbetsmarknader

Lokala arbetsmarknader ...

- ... med storstad
- ... med större stad
- ... utan större stad

Det var vanligast att flytta till Stockholms lokala arbetsmarknad, oavsett vilken typ av lokal arbetsmarknad man först hade bosatt sig i.

FÖR FLYKTINGAR MED ETT EGET BOENDE

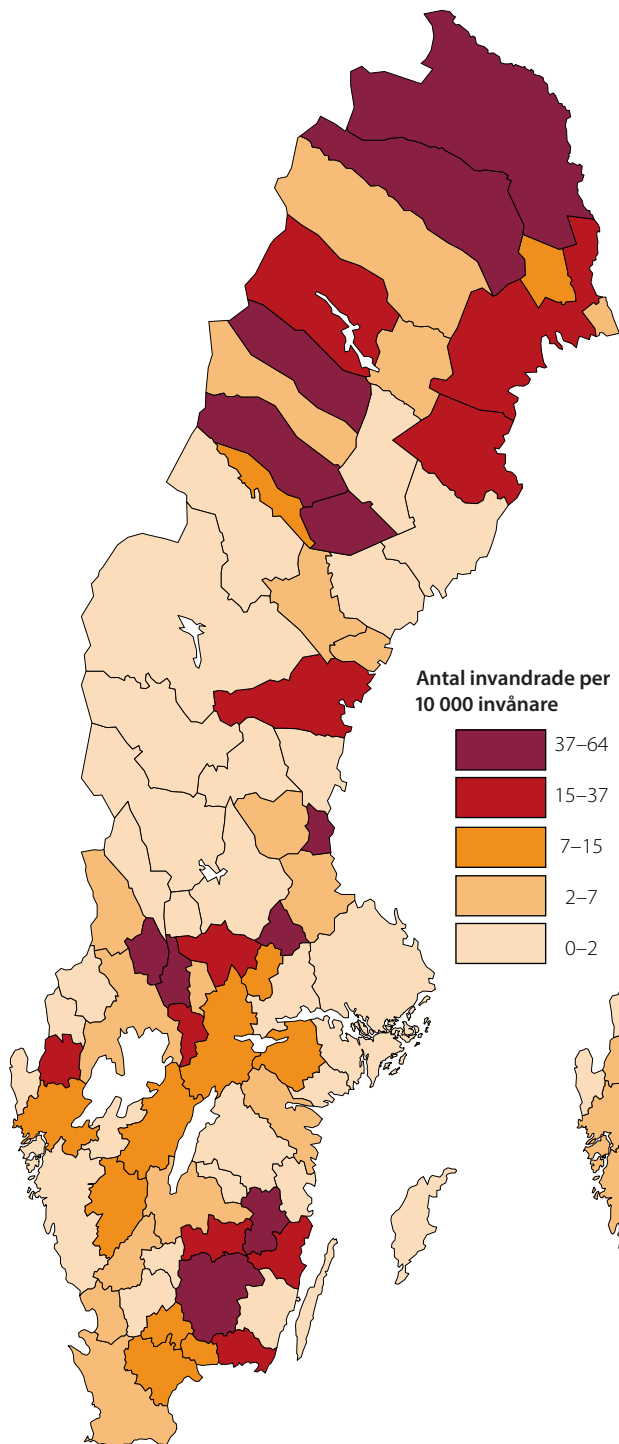
var mönstret det motsatta. Drygt sex av tio invandrade till någon av de lokala arbetsmarknaderna med en storstad, alltså Stockholm, Göteborg eller Malmö. I förhållande till invånarantalet var andelen invandrade flyktingar högst i Stockholms lokala arbetsmarknad. Något fler än tre av tio hade sitt första egna boende i en lokal arbetsmarknad med en större stad. Av dessa var andelen mottagna högst i Eskilstunas lokala arbetsmarknad och lägst i Östersund. Knappt en av tio ordnade ett eget boende i en lokal arbetsmarknad utan en större stad. Av dessa hade Vilhelmina och Söderhamn högst andel mottagna i förhållande till antalet invånare.

FAKTA

I denna artikel grupperas Sveriges kommuner i 75 områden, så kallade lokala arbetsmarknader. De definieras av i vilken utsträckning det sker en arbetspendling mellan olika kommuner. Exempelvis består den lokala arbetsmarknaden Linköping av åtta kommuner, Värnamos lokala arbetsmarknad utgörs av en kommun samtidigt som Stockholm består av 36 kommuner inklusive Uppsala. Här används 2008 års gruppering av lokala arbetsmarknader som även delas in i tre grupper; med en storstad, med en större stad och utan en större stad.

HÖGST ANDEL MED ANVISAT BOENDE I LOKALA ARBETSMARKNADER UTAN STÖRRE STAD

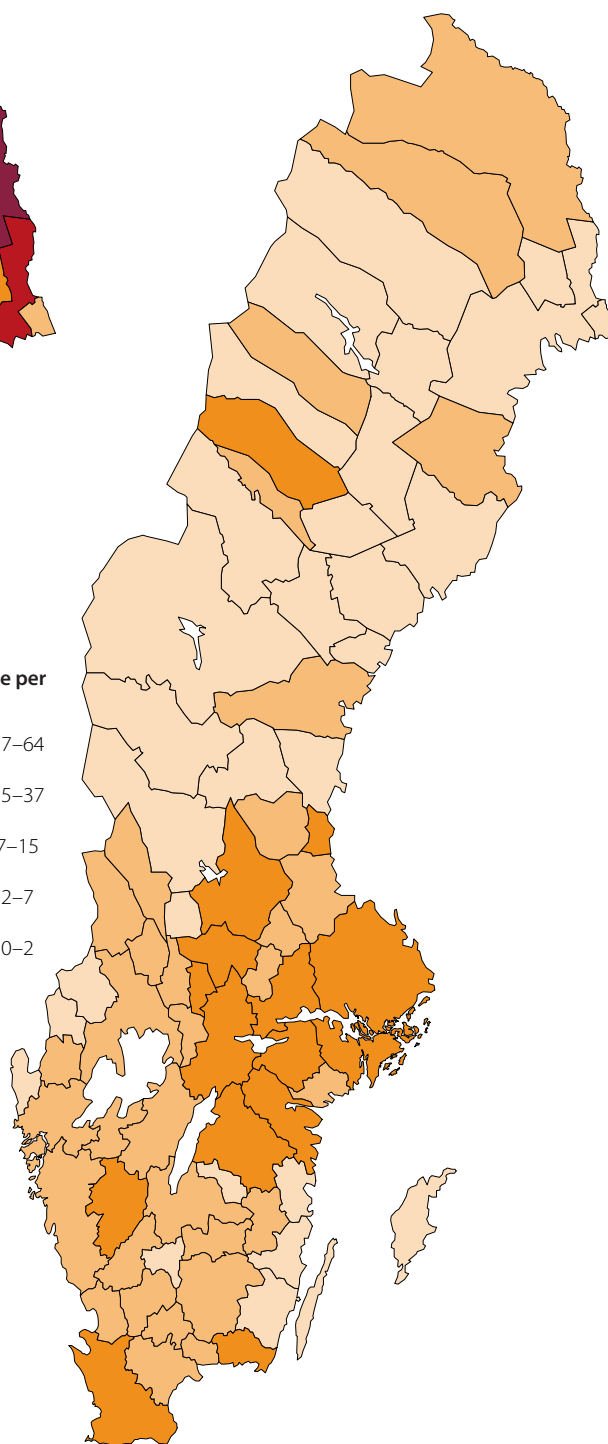
Antal flyktingar med **anvisat boende** per 10 000 invånare, efter lokal arbetsmarknad vid invandring. Invandringår 2006–2010

I relation till invånarantalet var andelen flyktingar med anvisat boende högst i lokala arbetsmarknader i norra Sverige.

VANLIGAST ATT INVANDRA TILL EGET BOENDE I NÅGON AV STORSTÄDERNAS LOKALA ARBETSMARKNADER

Antal flyktingar med **egget boende** per 10 000 invånare, efter lokal arbetsmarknad vid invandring. Invandringår 2006–2010

De lokala arbetsmarknaderna Stockholm och Malmö är två av de arbetsmarknader med högst andel flyktingar som ordnat ett eget boende där.

FAKTA

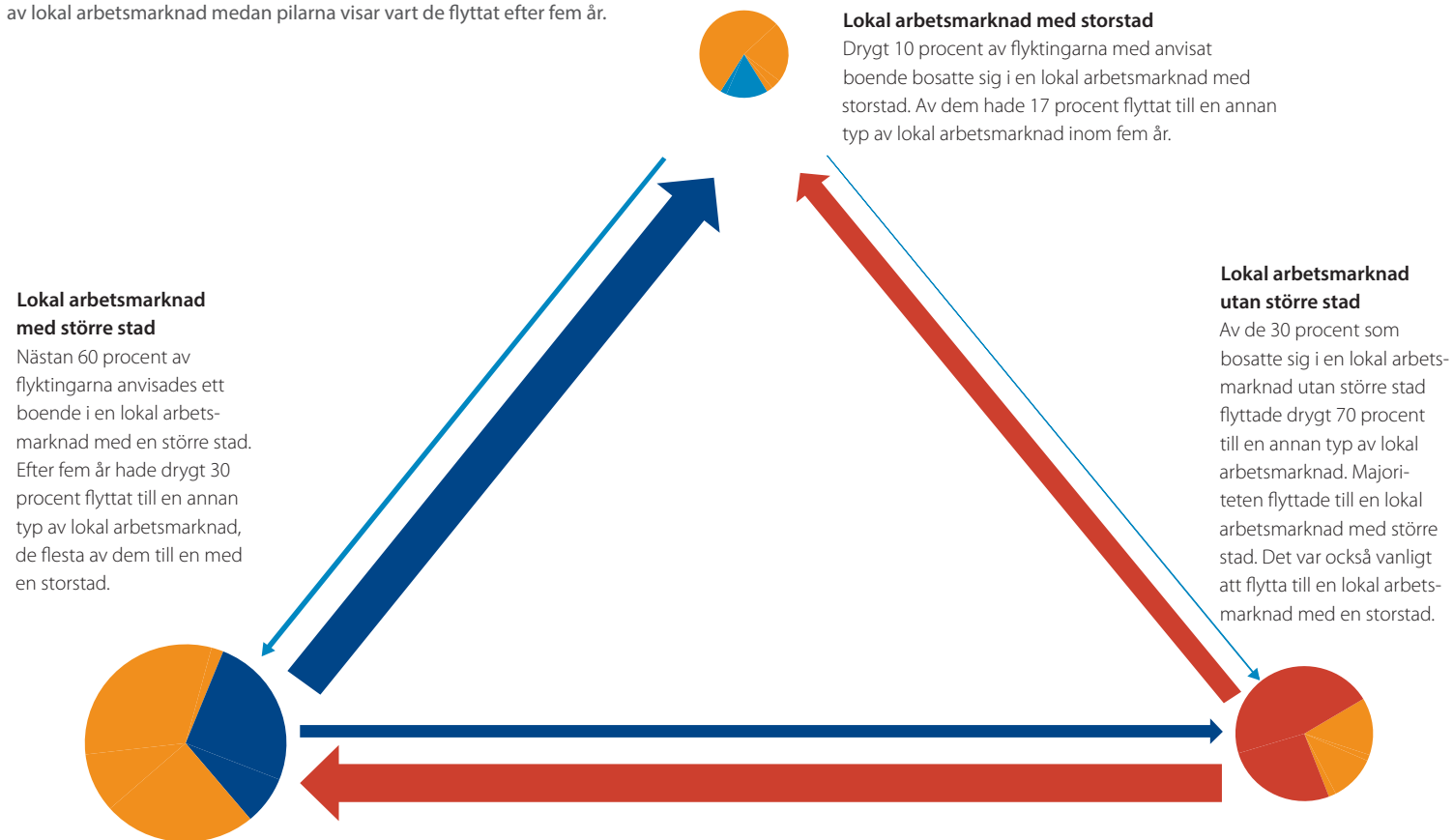
När en person ansöker om asyl i Sverige blir denne erbjuden ett boende, ofta kallat asylboende, av Migrationsverket under tiden som ansökan utreds. En asylsökande som fått uppehållstillstånd i Sverige ska enligt bosättningslagen så snart som möjligt flytta från asylboendet. Flytten kan gå till en bostad som en kommun ordnar eller så kan de asylsökande ordna boende på egen hand, antingen under asylprocessen eller efter att de har fått ett uppehållstillstånd. Det egna boendet ordnas ofta via kontakter, till exempel genom släkt eller bekanta.

I den här artikeln ingår personer som invandrat till Sverige perioden 2006–2010 och fått uppehållstillstånd på grund av flyktinskäl, skyddsbehövande, humanitära grunder eller synnerligen ömmande omständigheter. Kvotflyktingar och anhöriga till flyktingar ingår inte i artikeln.

Studien baseras på tidpunkten för första folkbokföringen i Sverige. En person som sökt asyl kan folkbokföras i Sverige efter att han eller hon har beviljats ett uppehållstillstånd. Vi har tittat på flyttar som sker inom och mellan lokala arbetsmarknader, flyttar inom kommuner ingår inte. Det kan förekomma att personer bott kvar på asylboendet vid tidpunkten för folkbokföring, vilket innebär att de folkbokförs i den kommun boendet låg. I de fallen registreras en "extra flytt" när de blir anvisade till en kommun eller flyttar till ett eget boende.

FLYKTINGAR MED ANVISAT BOENDE FLYTTAR OFTA INOM FEM ÅR

Under 2006–2010 invandrade 26 000 flyktingar som bosatte sig i ett anvisat boende. Cirkarna visar andelen som bosatte sig i respektive typ av lokal arbetsmarknad medan pilarna visar vart de flyttat efter fem år.

ANLEDNINGARNA TILL ATT FLYTTA till en annan ort kan vara många. Den som invandrar som flykting har till en början ofta varken en fast bostad eller ett arbete. Att flytta kan då bli ett steg i att ta sig in på bostads- och arbetsmarknaden. Flyktingar som nyligen kommit till Sverige har därför ofta en hög benägenhet att flytta.

FLYKTINGAR MED ANVISAT BOENDE flyttar i större utsträckning än flyktingar som ordnat ett eget boende. Bland flyktingar som hade blivit anvisade till ett boende i en lokal arbetsmarknad med en större stad hade nästan en tredjedel flyttat till en annan typ av lokal arbetsmarknad inom fem år. Majoriteten av flyttarna gick till den lokala arbetsmarknaden Stockholm, följt av Göteborg och Malmö. Utöver det flyttade nästan en tredjedel till en annan lokal arbetsmarknad med större stad. Högst andel utflyttare hade bland annat Luleå och Karlstad, där nästan nio av tio hade flyttat efter fem år. I Trollhättan och Borås flyttade

man i minst utsträckning, ändå flyttade sex av tio därifrån.

Flyktingar som blivit anvisade boende i en lokal arbetsmarknad utan större stad flyttade i störst utsträckning. Fler än åtta av tio bodde i en annan lokal arbetsmarknad efter fem år. Drygt sju av tio valde att flytta till en annan typ av lokal arbetsmarknad. Bland dem var det vanligast att flytta till en lokal arbetsmarknad med en större stad. Från Kiruna och Vimmerby flyttade relativt många medan Söderhamn och Vetlanda hade en förhållandevis låg utflyttarfrekvens.

De som flyttade i minst utsträckning var de som hade ett anvisat boende i de lokala arbetsmarknaderna Stockholm, Göteborg eller Malmö. Bland dem var det relativt ovanligt att ha flyttat fem år efter invandringen, nästan 80 procent bodde kvar i en lokal arbetsmarknad med en storstad. Det var istället vanligt att ha flyttat till en annan kommun inom den lokala arbetsmarknaden, framförallt inom Stockholm.

FLYKTINGAR SOM ORDNAT ETT EGET BOENDE flyttar i mindre utsträckning än de som valt ett anvisat boende. Fem år efter invandringen hade 17 procent av flyktingarna med eget boende lämnat den lokala arbetsmarknad de invandrade till jämfört med 63 procent bland de med ett anvisat boende. På sätt och vis hade de redan valt ett boende i en ort där de ville bo och då kan behovet av att flytta vara mindre. De bodde redan i stor utsträckning i lokala arbetsmarknader med storstäder, områden dit andra flyttade.

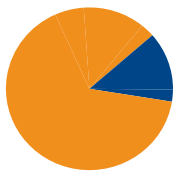
Av de som ordnat ett boende i en lokal arbetsmarknad med en storstad hade knappt en av tio flyttat till en annan typ av lokal arbetsmarknad inom fem år. Av de som invandrat till en lokal arbetsmarknad med en större stad hade omkring tre av tio flyttat, drygt hälften av dem flyttade till en annan typ av lokal arbetsmarknad. Drygt hälften av de som invandrat till en lokal arbetsmarknad utan en större stad hade flyttat till en annan typ av lokal arbetsmarknad inom fem år. Det var vanligast att flytta till Stock-

FLYKTINGAR MED EGET BOENDE FLYTTAR I LITEN UTSTRÄCKNING

Under 2006–2010 invandrade 33 000 flyktingar som bosatte sig i ett eget boende. Cirklor visar andelen som bosatte sig i respektive typ av lokal arbetsmarknad medan pilarna visar vart de flyttat efter fem år.

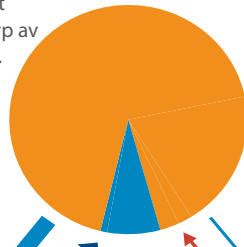
Lokal arbetsmarknad med större stad

Nästan 35 procent av flyktingarna med eget boende bosatte sig i en lokal arbetsmarknad med en större stad. 14 procent hade flyttat till en annan typ av lokal arbetsmarknad efter fem år, de flesta till en lokal arbetsmarknad med en storstad.

Lokal arbetsmarknad med storstad

Majoriteten av flyktingarna med eget boende, drygt 60 procent, bosatte sig i en lokal arbetsmarknad med en storstad. Efter fem år hade knappt 10 procent flyttat till en annan typ av lokal arbetsmarknad, de flesta flyttade till en lokal arbetsmarknad med en större stad.

Lokal arbetsmarknad utan större stad

Det var en liten andel av flyktingarna, 5 procent, som bosatte sig i en lokal arbetsmarknad utan större stad. Drygt hälften av dem hade flyttat till en lokal arbetsmarknad med större stad eller storstad inom fem år.

holms lokala arbetsmarknad, oavsett vilken typ av lokal arbetsmarknad man först hade bosatt sig i.

EN ANLEDNING TILL ATT FLYTTA kan vara möjligheten att få ett arbete. När vi tittar närmare på förvärvsarbete skiljer det sig något åt mellan de som bodde kvar i den kommun där de bodde vid invandringen och de som flyttat. Till exempel hade de män som invandrade till en lokal arbetsmarknad utan en större stad och bodde kvar fem år senare en lägre förvärvsfrekvens än de som hade flyttat till någon av storstäderna. Överlag hade de som flyttat till någon av storstädernas lokala arbetsmarknader en högre förvärvsfrekvens än de som flyttat till andra lokala arbetsmarknader.

EN ANNAN ANLEDNING TILL ATT FLYTTA kan vara önskan om att bo i närheten av sina landsmän. Forskning har visat att migranter ofta väljer att bosätta sig i områden där det redan bor människor från samma

ursprungsland. Studierna har bland annat visat att möjligheten att etablera sig i ett nytt land kan underlättas om det finns personer som kan hjälpa den nyanlända migranten när det gäller till exempel bostad. Ett kontaktnät kan även underlätta i sökandet efter ett arbete. Irak och Somalia var de två vanligaste födelseländerna bland flyktingar som invandrat under den studerade perioden. Fem år efter invandringen går det att se vissa mönster när det gäller i vilken kommun personer födda i olika länder bosatt sig. Av flyktingar födda i Irak var det vanligt att bo i kommuner som Södertälje, Stockholm och Eskilstuna. Det är kommuner där det sedan tidigare bor en relativt hög andel personer med bakgrund i Irak. Liknande mönster går att se för flyktingar födda i Somalia, där relativt många hade bosatt sig i exempelvis Stockholm, Göteborg och Borlänge där det redan tidigare bodde en relativt hög andel personer med bakgrund i Somalia.

LÄS MER

I rapporten **Integration – Flyktingars flyttmönster i Sverige** kan du läsa mer om flyttmönster för flyktingar som invandrat under olika tidsperioder. Det görs även en djupare analys av förvärvsfrekvens för flyktingar som har bott kvar i respektive flyttat från den lokala arbetsmarknad de invandrade till. I rapporten beskrivs också flyttmönster bland personer som invandrat av andra skäl så som att flytta till anhöriga, arbete eller studier.

Andreas Raneke

arbetar med demografisk analys på SCB
010-479 44 83
andreas.raneke@scb.se

Binniam Kidane

arbetar med befolknings- och integrationsstatistik på SCB
010-479 49 86
binniam.kidane@scb.se

Högst andel jobbar heltid inom byggbranschen

Drygt tre av fyra sysselsatta arbetar heltid. Det är stora skillnader mellan olika branscher, och även mellan kvinnor och män inom samma bransch. Totalt sett finns högst andel som arbetar heltid inom byggbranschen och lägst andel inom hotell och restaurang.

Foto: Johnér

SCB:s Arbetskraftsundersökningar (AKU) ger inte bara svar på hur många som är sysselsatta och arbetslösa, utan också hur mycket de sysselsatta arbetar. Heltidsarbete definieras i AKU som 35 timmar eller mer per vecka, och kortare arbetstid som deltid.

Olika grupper av sysselsatta arbetar heltid respektive deltid i olika grad. Bland annat hänger arbetstiden samman med kön, ålder och vilken typ av arbete man har. 68 procent av kvinnorna arbetade heltid 2015. Det är en ökning från 63 procent 2006. Männens andel har däremot sjunkit något, från 87 procent 2006 till 85 procent 2015. Trots att utvecklingen har gått åt olika håll under den senaste tioårsperioden arbetar män alltså heltid i betydligt större utsträckning än kvinnor.

Sysselsatta ungdomar i åldern 15–24 arbetar heltid i lägre grad än övriga. År 2015 arbetade 53 procent av dem heltid. Personer i åldern 25–54 år arbetade heltid i störst utsträckning – 83 procent – och bland personer som är 55–74 år arbetade 70 procent heltid.

ARBETSTIDEN VARIERAR mellan olika branscher. Andelen som arbetar heltid var år 2015 högst inom *Byggverksamhet*, 93 procent, följt av *Tillverkning och utvinning*. Lägst andel arbetade heltid inom *Hotell och restaurang*, 59 procent, följt av *Personliga och kulturella tjänster* och *Vård och omsorg*.

Om vi studerar män och kvinnor var för sig ser vi att för sysselsatta män var andelen heltidsarbetande störst inom *Byggverksamhet*, 95 procent. Även inom *Tillverkning och utvinning*, *Information och kommunikation* och *Offentlig förvaltning* arbetade minst 90 procent av männen heltid. *Offentlig förvaltning* var den näringsgren där störst andel kvinnor jobbade heltid, 85 procent. Därefter följer *Information och kommunikation*, *Tillverkning* och *Byggverksamhet*. Kvinnor och män arbetar alltså heltid i störst utsträckning i samma branscher, även om andelen som arbetar heltid är lägre bland kvinnor än bland män i alla branscher.

Störst skillnad mellan andelen kvinnor och män som arbetar heltid finns inom *Handel*. Här arbetade 83 procent av männen heltid 2015, jämfört med 55 procent av

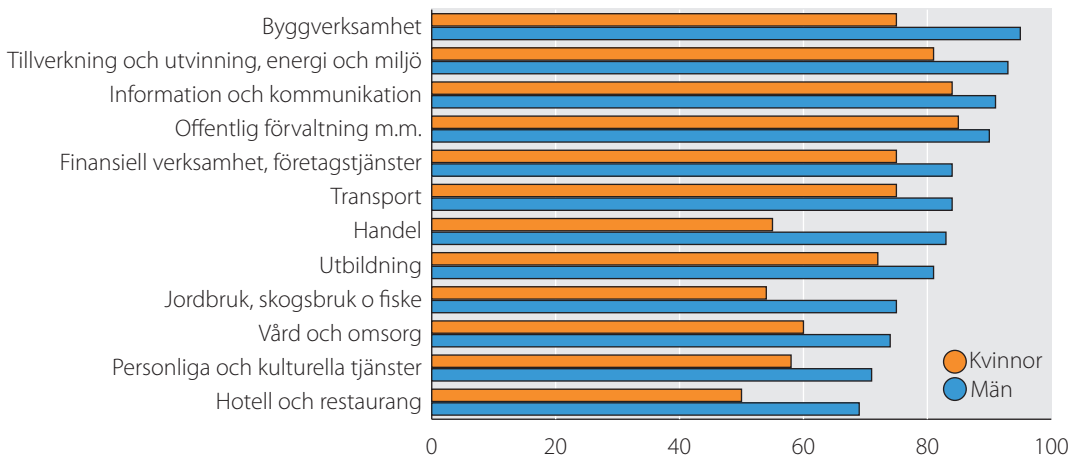
kvinnorna. Även inom *Jordbruk*, *Hotell och restaurang* samt *Byggverksamhet* skiljde det omkring 20 procentenheter mellan andelen män och andelen kvinnor som arbetar heltid.

ATT EN PERSON ARBETAR DELTID kan bero på olika saker. Både bland deltidsarbetande män och kvinnor i åldern 20–64 år var den vanligaste orsaken 2015 att de velat arbeta heltid men inte fått ett heltidsarbete. 28 procent av kvinnorna och 33 procent av männen hade velat arbeta heltid men inte lyckats få ett heltidsarbete. Bland kvinnor var vård av barn den näst vanligaste orsaken till deltidsarbete medan det bland män var studier som var den näst vanligaste anledningen till att man arbetade deltid.

Förutsättningarna för att arbeta heltid och deltid varierar mellan olika branscher vilket skulle kunna förklara vissa av skillnaderna i hur stor andel som arbetar heltid. AKU visar att andelen undersysselsatta, det vill säga personer som arbetar deltid men som skulle vilja arbeta heltid om möj-

MEST HELTID I BYGGBRANSCHEN

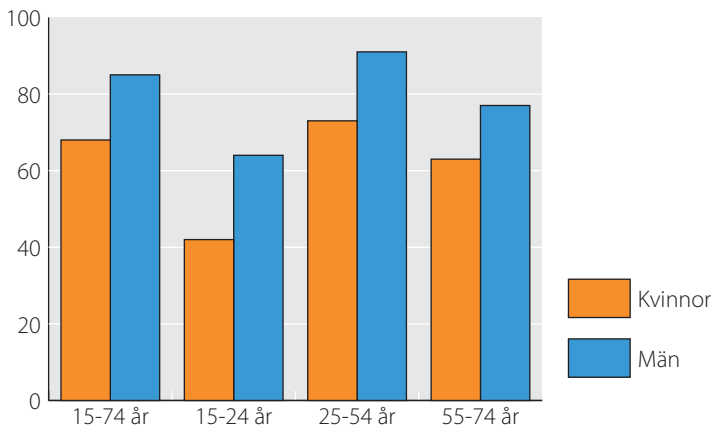
Andel heltidssysselsatta efter näringsgren och kön 2015. Sorterat fallande efter mäns andel. Procent

Hur många som arbetar heltid varierar mellan olika branscher. I byggbranschen arbetade nästan alla män, 95 procent, heltid 2015. Kvinnor arbetar heltid i mindre utsträckning än män i alla branscher.

ARBETSTID BLAND SYSSELSATTA VARIERAR MED ÅLDERN

Andel heltidssysselsatta efter kön och ålder 2015. Procent

25–54-åringar arbetar heltid i störst utsträckning. Ungdomar som är sysselsatta arbetar ofta deltid. I denna grupp är det vanligt att kombinera arbete med studier på heltid eller deltid.

KVINNOR OCH MÄN JOBBAR I OLIKA BRANSCHER

Antal sysselsatta efter näringsgren och kön 2015. 1000-tal

Näringsgren	Kvinnor	Män
Jordbruk, skogsbruk och fiske	24	75
Tillverkning, utvinning, energi och miljö	131	431
Byggverksamhet	26	282
Handel	247	311
Transport	52	188
Hotell och restaurang	86	80
Information och kommunikation	58	143
Finansiell verksamhet, företagstjänster	349	454
Offentlig förvaltning m.m.	177	136
Utbildning	403	151
Vård och omsorg	590	147
Personliga och kulturella tjänster	145	97

Finansiell verksamhet och företagstjänster är den bransch som sysselsätter flest totalt sett. Men det är stora skillnader mellan könen. Närmare hälften av kvinnorna, 43 procent, jobbar inom Vård och omsorg eller Utbildning. Det kan jämföras med att bara var tionde man arbetar i dessa branscher.

ligheten fanns, är störst inom *Hotell och restaurang*. År 2014 räknade sig 16 procent av de sysselsatta inom hotell- och restaurangbranschen som undersysselsatta. Även inom stora branscher som *Vård och omsorg* och *Handel* var undersysselsättningen relativt hög.

LÄS MER:

om sysselsättning och arbetstid i olika näringsgrenar i AKU:s temarapport *Sysselsatta efter näringsgren 2006–2015*

FAKTA

Sysselsatta är de personer som har en anställning eller arbetar som företagare alternativt som medhjälpande hushållsmedlem, eller har varit frånvarande från ett arbete. För att räknas som sysselsatt räcker det med att ha arbetat minst en timme under referensveckan. I AKU finns även information om arbetstid som ger en kompletterande bild av sysselsättningen.

Näringsgrensindelningen baseras på de sysselsattas arbetsställen. På ett arbetsställe förekommer ofta flera olika yrkesgrupper och arbetsuppgifter. Exempelvis är vårdyrken vanligast inom Vård och omsorg, men där finns också yrkeskategorier som vaktmästare, IT-expert och så vidare.

Fredrik Öhrström
arbetar med Arbetskraftsundersökningarna på SCB
010-479 41 12
fredrik.ohrstrom@scb.se

55%

av sysselsatta kvinnor inom Handel jobbade heltid 2015.

Statistik för en hållbar utveckling

Ingen ska vara fattig eller hungrig och all diskriminering av kvinnor ska avskaffas. Det är några saker som FN vill uppnå med Agenda 2030 och de 17 målen för en hållbar utveckling.

Vid ett FN-möte hösten 2015 antog världens ledare 17 globala mål och Agenda 2030. Sverige är ett av de länder som har skrivit under på att arbeta för en hållbar utveckling i FN:s regi.

DE GLOBALA MÅLEN tog vid efter Milleniemålen, och tar sikte mot år 2030. Till de frågor som ingick i Milleniemålen om hur de allra fattigaste ska få mat, vatten, utbildning och hälsovård, har nu lagts mål som bland annat täcker in jämlikhet, miljö och fred. Målen ska vara universella och relevanta för alla länder. För vart och ett av de 17 målen finns specifika delmål, totalt 169 stycken, och utvecklingen ska följas med hjälp av cirka 230 indikatorer. Indikatorerna ska vara utvalda och väldefinierade mätserier som ska visa åt vilket håll utvecklingen för varje delmål går. Till exempel är antalet skadade och dödade i vägtrafiken en indikator som kan användas för att följa upp delmålet om en säkrare trafikmiljö som ett sätt att främja befolkningens hälsa.

Av de 230 indikatorerna bedöms cirka en tredjedel vara baserade på väletablerade och harmoniserade metoder som används i stora delar av världen. En tredjedel av indikatorerna är definierade men ännu inte tillgängliga globalt och ytterligare en tredjedel är i behov av mer arbete för att kunna bli jämförbara.

Det varierar mellan olika områden hur mycket statistik som redan finns tillgänglig. Exempelvis finns relativt god tillgång på data för områdena hälsa och ekonomi medan det är sämre ställt med harmoniserade data för att följa upp mål inom jämställdhet och miljöområdet.

UPPFÖLJNING AV MÅLEN kommer att ske både på nationell nivå, där varje land följer sin utveckling, och på global nivå där FN följer upp utvecklingen. För Sveriges del täcker de nya målen in frågor där vi redan har planer och strategier, till exempel folkhälsomålen och nollvisionen inom trafikområdet. Där kommer Sverige alltså att följa upp utvecklingen både mot de globala målen och vad som står i landets egna mål.

FN har publicerat en första rapport med exempel på statistik för de globala indikatorerna, och Eurostat och OECD har inspirerats av målen och delmålen och gjort egna publiceringar inom området baserat på vad de redan har tillgängligt i sina databaser.

EUROSTAT VISAR i rapporten *Sustainable development in the European Union* aktuell statistik för EU-länderna när det gäller de globala målen. Ett av målen är jämställdhet, och där finns bland annat följande delmål:

- avskaffa alla former av diskriminering av flickor och kvinnor
- avskaffa alla former av våld mot flickor och kvinnor
- avskaffa skadliga sedvänjor som barn-äktenskap, tidiga äktenskap och tvångs-äktenskap samt kvinnlig könsstympning.

Ett annat delmål är att kvinnor ska ha fullt deltagande och lika möjligheter till ledarskap på alla beslutsnivåer i det politiska, ekonomiska och offentliga livet. En indikator på detta är andelen kvinnor i de nationella parlamenten. I dagsläget ligger genomsnittet för EU på 29 procent, men det varierar mellan 46 procent i Sverige och 10 procent i Ungern.

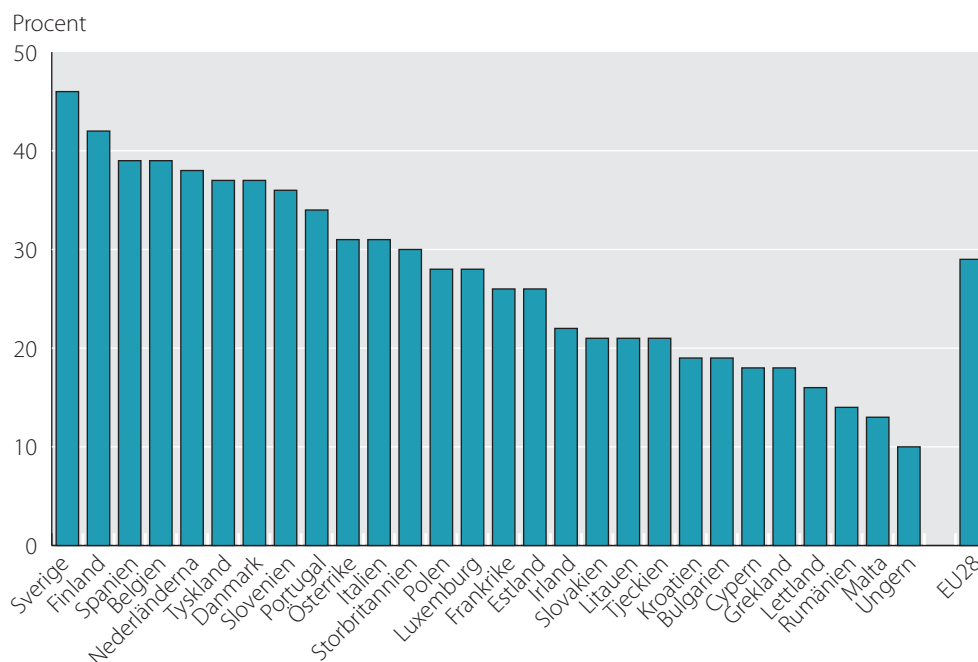
FÖR SVERIGES DEL finns områden där vi redan kommit långt, medan det är mycket som återstår inom andra områden. Ett exempel bland de senare är våld. Här finns delmål inom området jämställdhet, exempelvis att avskaffa alla former av våld mot kvinnor och flickor i det offentliga och privata rummet, inklusive människohandel, sexuellt utnyttjande och andra typer av exploatering. Inom området fredliga och inkluderande samhällen finns delmålet att avsevärt minska alla former av våld och dödligt våld överallt.

Genom Brottsförebyggande rådets nationella trygghetsundersökning finns uppgif-

ANDEL KVINNOR I PARLAMENTET – EN INDIKATOR PÅ JÄMSTÄLLDHET

Andel kvinnor i det nationella parlamentet, EU-länderna, år 2016

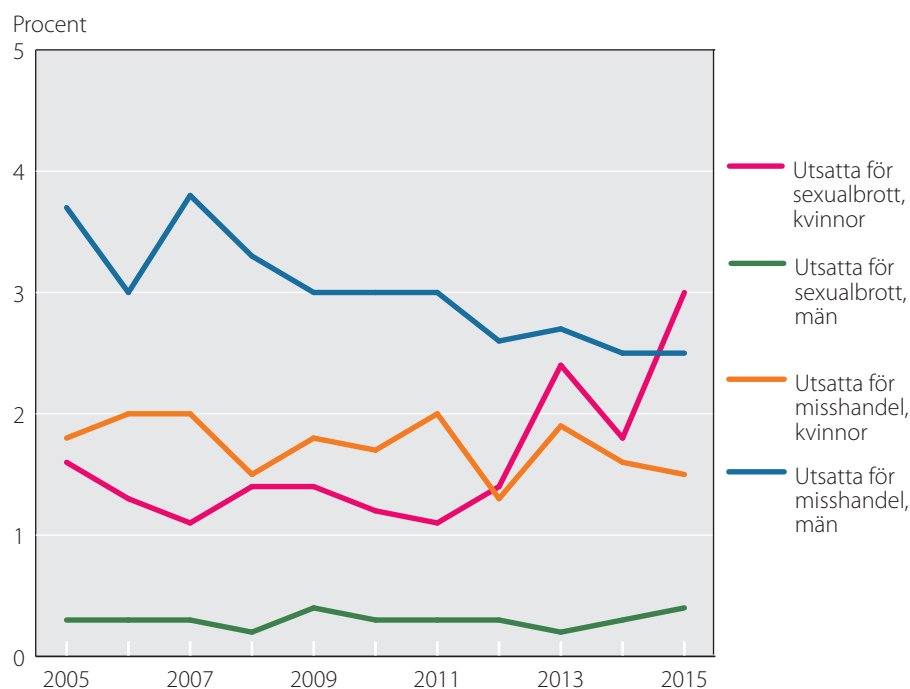
En indikator inom de globala målen är andel kvinnor i de nationella parlamenten. År 2016 låg genomsnittet för EU28 på 29 procent. Andelen varierade mellan 46 procent i Sverige och 10 procent i Ungern.

UTSATTHET FÖR VÅLD – MÅTT PÅ JÄMSTÄLLDHET OCH FREDLIGA SAMHÄLLEN

Andel av Sveriges befolkning 16–79 år som utsattes för misshandel respektive sexualbrott, efter kön. År 2005–2015

ter om hur vanligt det är att utsättas för olika typer av brott. Uppgifterna bygger inte på polisrapportering, utan istället frågar man människor i åldrarna 16–79 år om de blivit utsatta för brott. Undersökningen visar att 1,5 procent av kvinnorna och 2,5 procent av männen utsattes för misshandel under 2015. Det motsvarar ca 150 000 personer i befolkningen. Andelarna varierar mellan olika åldrar, unga är utsatta i större utsträckning och äldre i mindre utsträckning. Undersökningen innehåller också uppgifter om utsatthet för sexualbrott. Kvinnor är mer utsatta för sexualbrott än män, år 2015 utsattes 0,4 procent av männen och 3,0 procent av kvinnorna för sexualbrott. Totalt i befolkningen motsvarar detta ca 129 000 personer, och även här är unga mer utsatta än äldre. Frågan om hur detta våld kan förebyggas är en viktig del av Sveriges möjligheter att nå agendans mål.

I de globala målen ingår att avsevärt minska alla former av våld. År 2015 utsattes 2,5 procent av männen och 1,5 procent av kvinnorna i Sverige för misshandel. 3 procent av alla kvinnor utsattes för sexualbrott, jämfört med 0,4 procent av männen.

LÄS MER:

The Sustainable Development Goals Report 2016. United Nations ■ Sustainable development in the European Union. A statistical glance from the viewpoint of the UN sustainable development goals. Eurostat, 2016 ■ Nationella trygghetsundersökningen 2016. Om utsatthet, otrygghet och förtroende. Brottförebyggande rådet, 2017

Viveka Palm

arbetar på SCB och är medlem i den expertgrupp med statistikbyråer som stöttar FN i att utforma den globala uppföljningen.
010-479 42 19
viveka.palm@scb.se

Så arbetar SCB med de globala målen i Agenda 2030

Med statistik kan utvecklingen i Sverige och världen mätas. Utan tillförlitlig data är det omöjligt att veta om vi når målen för en hållbar utveckling.

– Man behöver statistiken för att få en bild av nuläget och därmed ta ut kompassriktningen mot framtiden, säger **Viveka Palm** vid SCB.

Agenda 2030 och dess 17 mål för en hållbar utveckling antogs av FN:s medlemsstater i september 2015. SCB har fått regeringens uppdrag att analysera hur Sverige lever upp till Agenda 2030 i nuläget. Statistiken ska sedan användas som underlag för den svenska handlingsplanen för Agenda 2030 och för den nationella rapport om agendaarbetet som ska presenteras vid ett möte i FN i juli 2017.

– Hållbar utveckling är en utmaning eftersom vi vill veta hur det går för ekonomin, miljön och sociala aspekter av samhället samtidigt. Statistik är en bra faktabas för att förstå de här frågorna. Visst behöver vi en kraftsamling för att ta fram bra statistik, men i längden är det en god investering för det är dyrt att fatta beslut utan dataunderlag, säger Viveka Palm vid SCB.

Som en av 28 experter från olika länder arbetar Viveka Palm med indikatorerna som används för att följa upp de globala målen. En indikator för målet om god hälsa och välbefinnande kan till exempel vara hur många personer som dör i en viss sjukdom. Ambitionen är att Agenda 2030 ska vara integrerad. De 17 målen ska inte ses som separata mål utan man vill till exempel kunna se hur ekonomin påverkar sociala sammanhang och vice versa.

– Det blir en utmaning för statistiksystemen att kunna göra sådana analyser. På SCB har vi erfarenhet av det från miljöräkenskaper. Där har vi lagt ihop miljöstatistik och ekonomisk statistik för att se hur de hänger ihop och kan svara på vanliga frågeställningar som dyker upp i samhällsdebatten eller i utredningar. På samma sätt ska

Viveka Palm är adjungerad professor i tillämpad miljöekonomi och miljöstatistik och biträdande avdelningschef på SCB.

Foto: Andreas Rosander

vi nu förstå vilka data som behöver sättas samman och vilka frågor som kommer ställas för att nå de globala målen.

YTTERLIGARE EN UTMANING ÄR att indikatorerna ska gå att använda över hela världen. Fattigdom är ett exempel.

– I västvärlden kan vi ta ett inkomstmått på fattigdom som vi redan använder, medan många utvecklingsländer kanske inte alls har den typen av inkomststatistik. Kanske är stora delar av deras befolkning bönder och lever av det de kan producera. Då står det inte i något register hur stor inkomst de har. Då måste de kunna utgå från något annat mått. Systemet måste kunna hantera den olikheten och ändå ge en bra jämförbarhet.

Många länder har väl utvecklade statistikbyråer, medan andra inte har kommit lika långt. En nödvändig del av de kommande årens arbete är kapacitetsutveckling i dessa länder. Ett exempel på detta är de samarbeten med statistikbyråer i låg- och

medelinkomstländer som SCB haft i 40 år. Just nu pågår projekt i bland annat Albanien, Kambodja och Somalia. Det är långsiktiga samarbeten som syftar till att göra statistiken bättre och mer användbar.

– Det är också en fråga om att etablera en kontinuerlig verksamhet där kunskapen behålls trots att folk kommer och går. Det handlar om att bygga institutioner och en infrastruktur som lever vidare.

DE 17 MÅLEN ÄR HÖGT SATTA. VAD TROR DU – KOMMER VÄRLDEN ATT LYCKAS?

– Mina kollegor i Norge som var med när man drog igång milleniemålen har berättat för mig att folk då sa: ”Det här är totalt realistiskt! Hur ska det gå till?”. Men när man började arbeta visade det sig att vissa saker fungerade utmärkt, medan andra inte fungerade så väl. Då fortsatte man med det som fungerade bra. Och det har lett någonstans.

Andreas Rosander

Hög medellivslängd i Sverige

Foto: iStock

Sverige har länge haft en hög medellivslängd. År 2015 var den 84,0 år för kvinnor och 80,4 år för män och jämfört med många andra länder är det högt. Ökningen av medellivslängden har dock varit svag i Sverige och under den senaste femårsperioden har flera andra länder passerat Sverige.

Medellivslängden i Sverige har varit bland de högsta i världen sedan mitten av 1900-talet och i början av 1970-talet var den högst av världens alla länder. Ett par år in på 1970-talet passerade dock medellivslängden för män på Island den i Sverige och kort därefter hade även männen i Japan en högre livslängd. Samtidigt ökade medellivslängden för kvinnor i Japan som då gick förbi kvinnorna i Sverige. Sedan dess har medellivslängden även ökat i många andra länder.

År 2014 hade Sverige i jämförelse med andra länder i Europa den nionde högsta medellivslängden för kvinnor och den sjätte högsta medellivslängden för män. Spanska kvinnor hade med 86,2 år den högsta medellivslängden i Europa. Kvinnor i Japan hade med 86,7 år den högsta medellivslängden i världen – knappt tre år högre än kvinnor i Sverige. Bland män var det islänningarna som toppade listan, både i Europa och i världen, med 81,3 år.

MEDELLIVSLÄNGDEN I SVERIGE har ökat med 0,7 år för kvinnor och 1 år för män under perioden 2009–2014. Det placerar Sverige bland de länder i Europa som haft den minsta ökningen. En svag ökning går generellt att se i länder med relativt hög medellivslängd, till exempel män och kvinnor i Schweiz och kvinnor på Island. Japan har också en svag ökning för både kvinnor och män.

10 år

– ökade medellivslängden mellan 2009–2014 för kvinnor i Zimbabwe.

Länder med låg medellivslängd har större möjligheter att öka, och stora ökningarna har under denna period observerats i östra Europa länder som till exempel Ukraina och Ryssland. Globalt sett observerades den största ökningen i Zimbabwe där kvinnors medellivslängd ökade med nästan 10 år under perioden 2009–2014, från 50,8 till 60,9 år. Även medellivslängden för män i Zimbabwe ökade kraftigt, från 49,2 till 57,5 år – en ökning med 8,3 år.

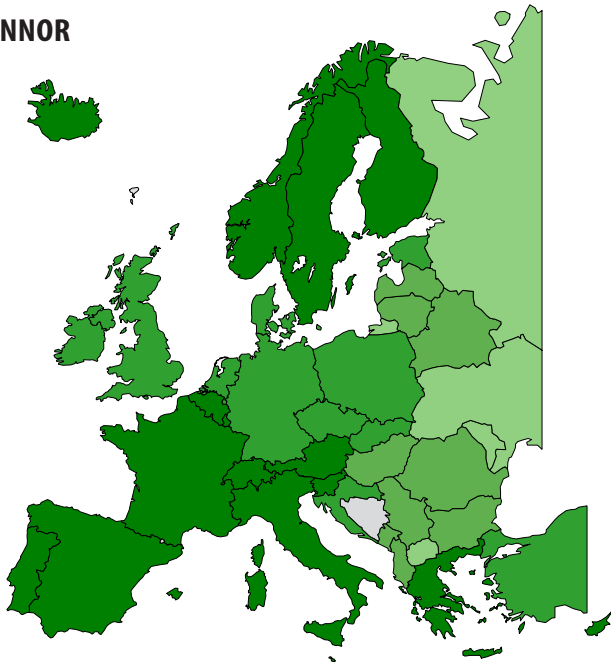
MEDELLIVSLÄNGDEN FÖR MÄN har i Sverige ökat mer än för kvinnor sedan 1980-talet. Den utvecklingen går igen i nästan hela Europa. Under perioden 2009–2014 ökade medellivslängden för europeiska män i genomsnitt med 1,4 år medan motsvarande ökning för kvinnor var 1 år. Männens större ökning gör att skillnaderna mellan kvinnors och mäns livslängd har blivit mindre.

Även om skillnaderna mellan kvinnor och män minskar har kvinnor fortfarande en högre medellivslängd än män i alla europeiska länder. År 2014 var skillnaden i genomsnitt 6 år. Sverige ligger under genomsnittet med en skillnad mellan kvinnor och män på knappt 4 år. Skillnaden är störst i Ryssland, 11,4 år, medan den är minst i Liechtenstein där kvinnors livslängd är 2,2 år längre än männens.

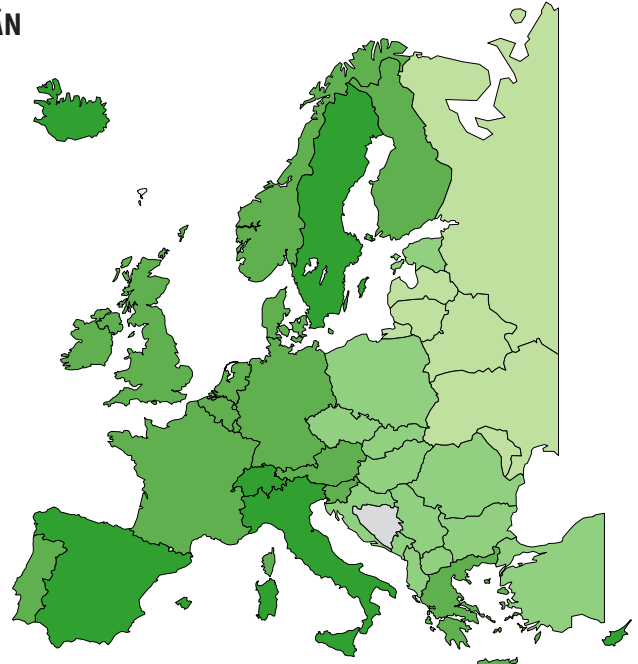
LÄGRE MEDELLIVSLÄNGD I LÄNDER I ÖSTRA EUROPA

Återstående medellivslängd i år vid födelsen för kvinnor och män i olika länder i Europa, 2014

KVINNOR

MÄN

Kvinnor och män i länder i västra Europa har en högre medellivslängd än kvinnor och män i östra Europa. Högst medellivslängd för kvinnor i Europa återfinns i Spanien medan den för män är högst på Island. Lägst är den bland kvinnor i Moldavien och bland män i Ryssland.

Källa: Eurostat

Medellivslängd vid födelsen för kvinnor och män i de europeiska länderna, 2014

	83,9–86,2 år
	80,4–83,9 år
	78,0–80,4 år
	71,1–78,0 år
	65,5–71,1 år
	Uppgift saknas

ATT LIVSLÄNGDEN I SVERIGE inte har ökat lika mycket som i andra länder under de senaste åren beror på en svagare förbättring när det gäller olika dödsorsaker. Jämfört med kvinnor i Japan och Frankrike har en studie visat att dödligheten i de flesta av de vanligaste dödsorsakerna är högre i Sverige bland medelålders och äldre. Kvinnor och män i Sverige har särskilt hög dödlighet på grund av sjukdomar i cirkulationsorganen, som till exempel hjärtsvikt och stroke, samt psykiska sjukdomar och beteendestörningar, till exempel demens. Kvinnor i Sverige har även en högre cancerdödlighet jämfört med kvinnor i Japan och Frankrike. Svenska män har däremot en lägre dödlighet i cancer jämfört med franska och japanska män. Bland barn och unga vuxna är dödligheten lägre i Sverige än i Frankrike och Japan.

I FRAMTIDEN VÄNTAS MEDELLIVSLÄNGDEN ÖKA i de flesta av världens länder. I SCB:s befolkningsprognos från år 2016 beräknas medellivslängden år 2060 vara 89,1 år för kvinnor och 86,7 år för män i Sverige. Det innebär en ökning med fem år för kvinnor och med drygt sex år för män jämfört med dagens medellivslängd samt en fortsatt minskad skillnad mellan könen.

FAKTA

MEDELLIVSLÄNGD

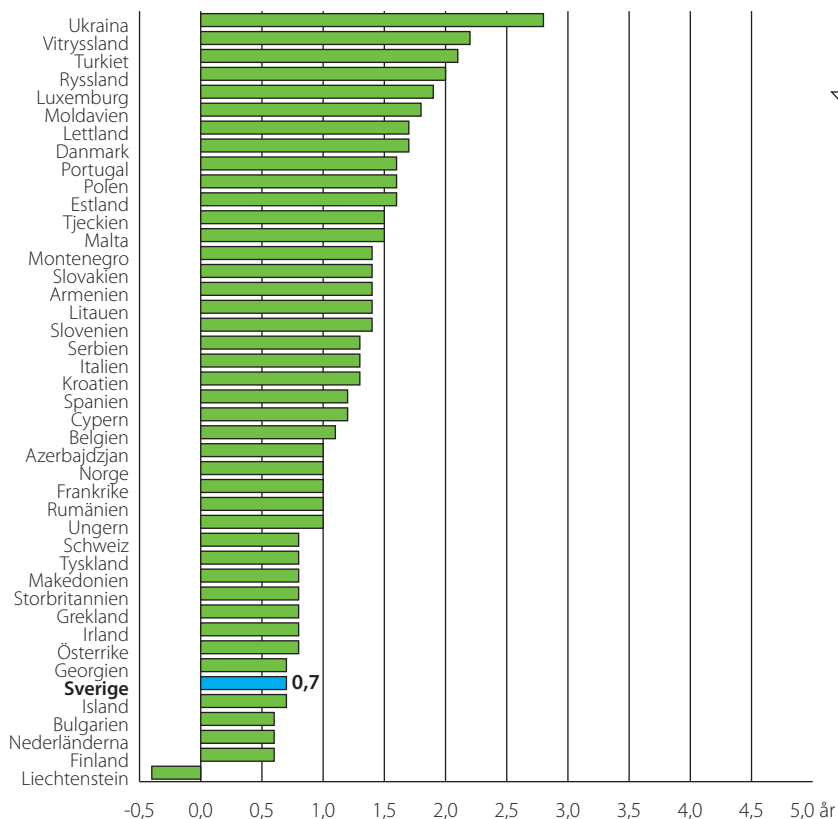
Med medellivslängd avses i artikeln förväntad återstående medellivslängd vid födseln. Det är ett demografiskt mått som visar hur länge ett nyfött barn förväntas leva i genomsnitt om dödligheten förblir densamma som för den period beräkningen görs.

Det har dock aldrig varit så att dödligheten har varit stabil över hela livet. Nuförtiden sker en viss underskattning av den beräknade medellivslängden jämfört med den faktiska medellivslängden. Det beror på att dödligheten minskar i de flesta åldrar och dessa förändringar kommer att påverka den faktiska medellivslängden för nyfödda barn idag. Till exempel var den förväntade medellivslängden år 1910 59,0 år för kvinnor och 56,4 år för män medan den verkliga medellivslängden för födda 1910 var 68 år för kvinnor och 62 år för män – en underskattning med 9 år för kvinnor och 5,6 år för män. Men hur länge födda ett visst år faktiskt lever kan vi inte veta förrän drygt 100 år senare, då alla som föddes detta år har avlidit.

RELATIVT SVAG ÖKNING I MEDELLIVSLÄNGD I SVERIGE

Förändring i medellivslängd mellan 2009 och 2014 för kvinnor och män i de europeiska länderna

KVINNOR

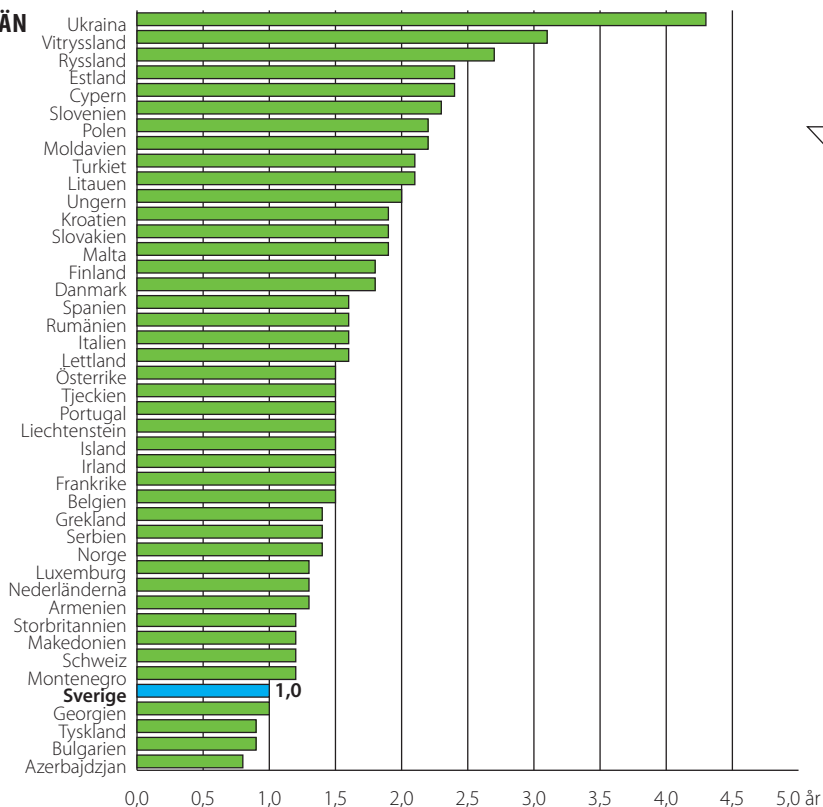

Kvinnor i Ukraina har haft den största ökningen av medellivslängd, 2,8 år. Bland kvinnor i Sverige har den ökat med 0,7 år. Kvinnor i Lichtenstein har en lägre medellivslängd 2014 än 2009.

Medellivslängden för män har i Sverige ökat mer än för kvinnor sedan 1980-talet.

MÄN

Medellivslängden bland **ukrainska män** har ökat med drygt 4 år, vilket är den största ökningen bland män i de europeiska länderna. För män i Sverige har den ökat med 1 år. Minst ökning av medellivslängden har män i Azerbajdzjan haft.

LÄS MER:

Livslängden i Sverige 2011–2015: Livslängdstabeller för riket och länen. SCB, Demografiska rapporter 2016:4.

KÄLLOR:

Statistik om dödsorsaker år 2015. Hälso- och sjukvård, Socialstyrelsen.

World Health Statistics 2016: Monitoring health for the sustainable development goals. WHO.

Losing ground – Swedish life expectancy in a comparative perspective. Drefahl, S., Ahlbom, A. & Modig, K. (2014). PLoS ONE 9.

Jeroen de Munter

arbetar med
demografisk analys på SCB
010-479 45 43
jeroen.demunter@scb.se

Källa: Eurostat. Uppgifterna för kvinnor och män i Ukraina avser perioden 2008–2014.

Så kan vi göra statistik av **big data**

Big data, en stor mängd obehandlad data, sägs kunna ge oss mängder av värdefull information om vårt samhälle. Men vad är big data egentligen och vad har det för betydelse för statistikbyråer världen över? Valfärds statistikskola tittar närmare på begreppet.

Teknologiutvecklingen har i alla tider drivit på utvecklingen i samhället. För tio år sedan var smarta telefoner något nytt. Idag är de en del av vår vardag och många av oss är ständigt uppkopplade. Vi är dessutom omgivna av kameror och sensorer som övervakar och mäter det mesta, till exempel väder och trafik. Den nya teknologin genererar data automatiskt och med hög hastighet. Vi talar om stora mängder data, big data, där formatet varierar från bilder och filmer till värden av olika slag. Tillgången till data och kunskapen om hur man tar fram information ur den enorma datamängden ses som en stor möjlighet för att få mer och bättre kunskap om vårt samhälle. Den stora frågan som statistikbyråer världen över ställer sig just nu är – Hur kan big data användas i statistikproduktionen?

DET FINNS INGEN EXAKT DEFINITION AV BIG DATA mer än att det handlar om stora mängder data som genereras snabbt och kan ha olika format. UNECE, FN:s ekonomiska kommission för Europa, har identifierat tre olika typer av källor till big data:

- sociala nätverk som till exempel Facebook, Twitter, bloggar, foton, videofilmer, Youtube och internetsökningar
- traditionella företagssystem, till exempel transaktioner, kundregister, kreditkortsdata och medicinska register
- Internet of Things, olika typer av sensordata, till exempel väder, trafik, övervakning, mobiltelefoner och satellitbilder.

Den första typen av data, från sociala nätverk, kan vara svåra att använda i produktionen av officiell statistik då stora utmaningar kvarstår att lösa, till exempel representativitet och integritet. Det är lättare att föreställa sig att de andra två typerna av data kan användas för att producera officiell statistik både billigare och med

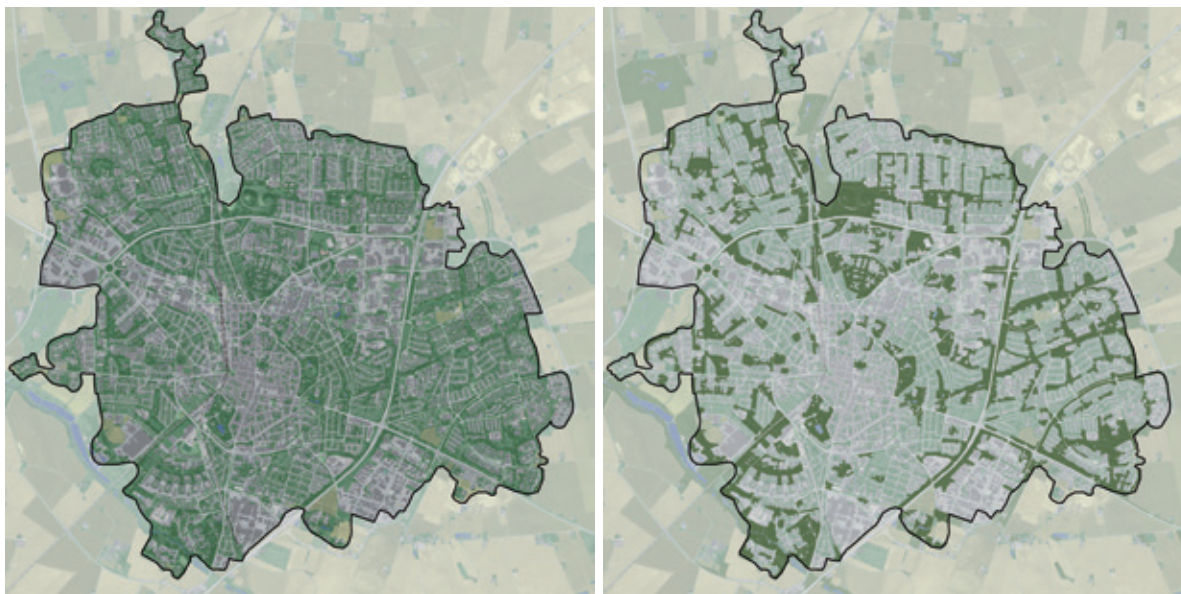
bättre kvalitet än vad vi gör idag. Men även där kvarstår en del utmaningar, till exempel juridiska och metodologiska.

MÅNGA AV DE NYA DATAKÄLLORNA som inkluderas i begreppet big data kommer från specifika källor och innehåller endast några få variabler. Dessa behöver oftast kombineras med andra datakällor för att de ska ge intressant och ny information. Ett exempel på detta är SCB:s arbete med att ta fram statistik om grönområden i tätorter där man kombinerar information från satellitbilder med register om fastigheter och befolkning. Tillsammans gör dessa datakällor att man inte bara kan se hur mycket grönområden som finns i en tätort utan även hur mycket av grönytan som är tillgänglig för allmänheten.

ETT EXEMPEL PÅ HUR BIG DATA ANVÄNDS i produktion av officiell statistik är datainsamling till Konsumentprisindex, KPI. Många länder inom EU har ersatt en del av datainsamlingen för att beräkna KPI, som är ett mått på prisutvecklingen för privat konsumtion, med uppgifter från butikskedjors kassasystem. Även SCB har sedan ett par år tillbaka ersatt en del av den traditionella datainsamlingen, där intervjuare besöker olika butiker och gör prismätningar, med data direkt från dagligvaruhandeln. Detta har både rationaliserat insamlingen av prisuppgifter och höjt kvaliteten i KPI.

Ett annat exempel är ett pågående EU-samarbete där vi studerar alternativa datakällor för produktion av officiell statistik. Ett exempel är att det, genom information från navigationssystem inom sjötrafiken, går att följa olika fartyg i världen i realtid och för varje fartyg går det att få mer information om t.ex. vilket fartyg det är

KOMBINATIONER AV DATAKÄLLOR GER MER INFORMATION

Källor: SCB, Bakgrundskarta © Lantmäteriet och SCB

Den vänstra kartan visar den totala grönytan i Lunds tätort. Genom att kombinera informationen från satellitbilder med register om fastighets-taxeringar kan vi visa den grönyta som är allmänt tillgänglig, den högra kartan.

och var det varit. Inom projektet undersöker vi om och hur den här typen av data kan användas i produktion av officiell statistik för att skatta utsläpp och för att identifiera farleder med tung trafik.

NYA DATAKÄLLOR ÖPPNAR UPP FÖR NYA AKTÖRER som tar fram statistik på områden där statistikbyråer traditionellt haft ett monopol. University of Michigan har exempelvis publicerat ekonomiska indikatorer som bygger på data från sociala media. De har använt data från Twitter för att prediktera antalet ansökningar om arbetslöshetsersättning. Det har sedan jämförts med officiell statistik från USA:s arbetsmarknadsdepartement som grundar sig på faktiska ansökningar om arbetslöshetsersättning. Inledningsvis visade Twitterdata på en liknande utveckling som den officiella statistiken men efter ett par år slutade de båda tidsserierna följa varandra. Data från Twitter fångade inte en sjunkande trend av faktiska ansökningar om arbetslöshetsersättning utan visade på ett högre och oförändrat antal ansökningar. Detta visar på ett av problemen med att helt förlita sig på big data för att producera statistik. Det krävs fortfarande betydligt mer arbete och studier innan det är möjligt att ersätta traditionella data. Men redan nu finns det möjlighet att använda big data som ett komplement till traditionella datakällor.

MED NY TEKNOLOGI följer även nya vanor, beteenden och fenomen. Vi kommunicerar numera åsikter och känslor via sociala medier. Vi lägger ut foton och filmer på sociala medier utan att tänka på att information om var och när de är tagna automatiskt följer med. Dessa data används sedan av företag vilket medför en minskad integritet. Utvecklingen innebär också nya möjligheter. De digi-

tala spår som vi lämnar efter oss, bland annat genom applikationer i mobiltelefonen, gör att det blir möjligt att mäta företeelser och samband som vi tidigare inte kunnat mäta.

Nya fenomen utmanar även den traditionella statistikproduktionen på andra sätt. Vi har sett hur nya plattformar börjar komplettera traditionella näringar, exempel på detta är Uber (en tjänst för taxi- och samåkningsresor) och taxibranschen, Airbnb (en tjänst för uthyrning och bokning av privat boende) och hotellnäringen samt digitala tidningar och universitetskurser som erbjuds gratis på nätet. En utmaning för en statistikbyrå är hur dessa nya företeelser ska mätas så att statistiken ger en relevant bild av samhällsutvecklingen. Hur ska vi exempelvis mäta den ökande globala internethandeln i ett mått som KPI?

Statistikproduktionen kommer att förändras och i framtiden kommer vi att se fler exempel där vi kombinerar olika datakällor. Big data kommer vara en av dessa källor.

Lilli Japac

arbetar som vetenskaplig rådgivare på SCB
010-479 47 94
lilli.japac@scb.se

Var tredje har studerat utomlands

Av Sveriges 18–34-åringar har var tredje någon gång deltagit i utbildning utomlands. Andelen är högre bland dem som har eftergymnasial utbildning än bland dem som har en kortare utbildning.

Foto: iStock

» Allt fler unga i världen reser till andra länder för att delta i utbildning. Denna rörlighet förväntas bidra till att höja kvaliteten på utbildningen och göra utbildningssystem och institutioner mer öppna och internationella. Det har också visat sig att akademiker som har studerat utomlands under en period generellt har enklare att etablera sig på arbetsmarknaden och är mer benägna att arbeta i andra länder.

EU vill följa upp hur stor andel av befolkningen i åldrarna 18–34 år som har varit utomlands inom ramen för sin gymnasiala yrkesutbildning eller inom ramen för sina eftergymnasiala studier. En pilotstudie genomfördes därför 2014 i elva EU-länder, däribland Sverige.

I SVERIGE var det 2014 ungefär en tredjedel som någon gång i sitt liv har deltagit i någon form av utbildning utomlands. Andelen bland kvinnor var något högre än andelen bland män.

Av dem som hade en fullföljd gymnasial yrkesutbildning hade knappt en av tio varit utomlands minst två veckor inom ramen för sin gymnasieutbildning. Andelen var lika stor för kvinnor och män. Sverige låg därmed över det riktmärke på sex procent som EU har satt upp för 2020. Majoriteten hade under sin tid utomlands varit på en arbetsplats för praktik eller liknande. Knappt tre av tio hade varit på en skola.

BLAND DEM SOM studerar eller har studerat på en eftergymnasial utbildning på minst två år var det 17 procent som hade varit utomlands minst tre månader inom ramen för sina eftergymnasiala studier. Sverige låg därmed nära EU:s riktmärke för år 2020 som är 20 procent.

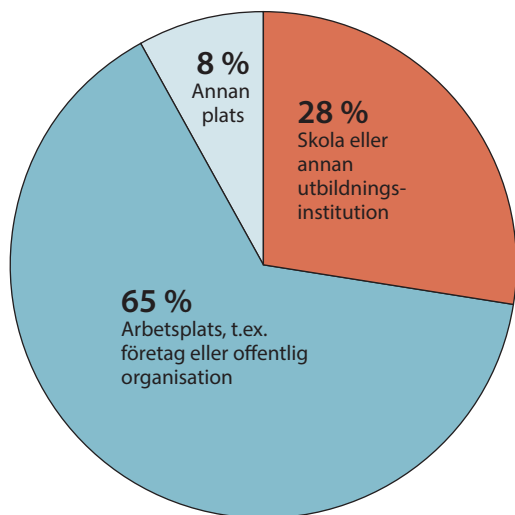
Av de 17 procent som bedrivit högskolestudier i ett annat land hade ungefär en tredjedel läst en hel utbildning utomlands, medan övriga hade läst vissa kurser utomlands som kan tillgodoräknas den svens-

17%

har bedrivit högskolestudier i ett annat land. Av dem hade ungefär en tredjedel läst en hel utbildning utomlands.

TVÅ TREDJEDELAR VAR PÅ EN ARBETSPLATS

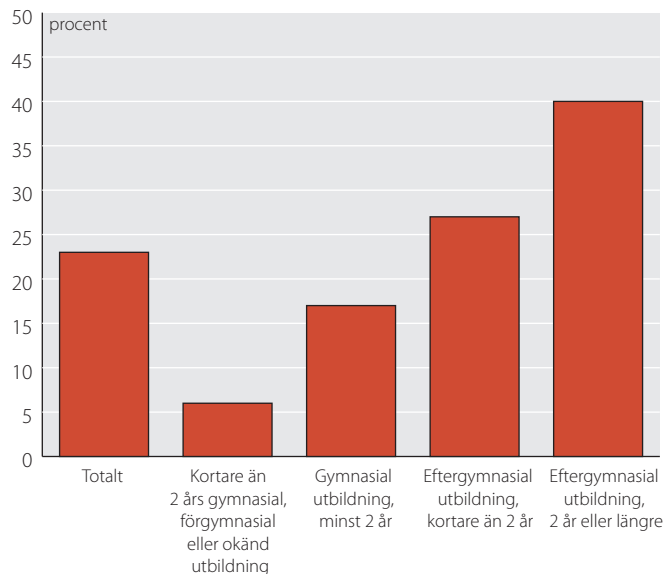
18–34-åringar med fullföljd gymnasial yrkesutbildning som varit utomlands minst två veckor inom ramen för gymnasieutbildningen

Av dem med gymnasial yrkesutbildning som varit utomlands inom ramen för sin utbildning var två av tre på en arbetsplats och var fjärde på en skola.

HÖGUTBILDADE DELTAR OFTARE I AKTIVITET UTANFÖR FORMELL UTBILDNING

Andelen i åldrarna 25–34 år som deltagit i icke-formella lärandeaktiviteter utomlands, efter utbildningsnivå

Bland dem med längre utbildning är det betydligt större andel som har deltagit i icke-formella lärandeaktiviteter utomlands, som t.ex. språkresor, än det är bland dem med kortare utbildning.

Den vanligaste aktiviteten var språkresor följt av studieresor och arbetsrelaterade aktiviteter.

ka utbildningen. Det var ungefär lika vanligt att kvinnor och män studerade på högskola utomlands.

KNAPPT EN FJÄRDEDEL av alla i åldrarna 18–34 år hade någon gång varit utomlands för att delta i en icke-formell lärandeaktivitet. Den vanligaste aktiviteten var språkresor följt av studieresor och arbetsrelaterade aktiviteter såsom kurser, konferenser eller studiebesök. Andelen som deltagit i en icke-formell lärandeaktivitet var något högre bland kvinnor än bland män. Störst var skillnaden för språkresor som var mycket vanligare bland kvinnor än bland män. Utbildningsnivån förefaller att ha en viss betydelse för om man har deltagit i icke-formella lärandeaktiviteter utomlands. Bland dem med längre eftergymnasial utbildning hade fyra av tio någon gång deltagit i en icke-formell utbildningsaktivitet utomlands. Det kan jämföras med knappt två av tio bland dem med gymnasial utbildning.

LÄS MER

Läs mer om utbildning utomlands i SCB:s rapport Tema Utbildning: Internationell rörlighet för utbildning bland unga i Sverige.

Paula Kossack
arbetar med utbildningsstatistik på SCB
010-479 60 05
paula.kossack@scb.se

Mobilitet i utbildningssyfte ett prioriterat område inom EU

Ett mål inom EU:s strategi "Utbildning 2020" är att se till att livslångt lärande och rörlighet i utbildningssyfte blir verklighet. Konkreta mål har satts upp, så kallade riktmärken. Det finns två riktmärken om mobilitet i utbildningssyfte:

• Riktmarke 1: Rörlighet i utbildningssyfte inom högre utbildning

Senast 2020 bör ett EU-genomsnitt av minst 20 procent av utexaminerade från högre utbildning ha haft en studie- eller praktikperiod (inklusive yrkespraktik) utomlands, knuten till högre utbildning, motsvarande minst 15 ECTS (motsvarar 15 högskolepoäng) eller en varaktighet på minst tre månader.

• Riktmarke 2: Rörlighet i utbildningssyfte inom grundläggande yrkesutbildning och praktik

Senast 2020 bör ett EU-genomsnitt på minst 6 procent av 18–34-åringarna med en grundläggande (dvs. gymnasial) yrkesutbildning och praktik ha haft en studie- eller praktikperiod (inklusive yrkespraktik) utomlands, knuten till yrkesutbildningen, under minst två veckor eller mindre om detta dokumenteras via Europass.

Det finns endast ofullständig statistik över mobiliteten bland examinerade från högre utbildning och ingen tidigare statistik alls över mobilitet inom gymnasial yrkesutbildning. För att undersöka om befintlig statistik kunde kompletteras med urvalsundersökningar genomfördes 2014 en pilotundersökning i elva EU-länder. I Sverige fick ett urval på 10 000 personer i åldrarna 18–34 år en enkät med frågor om deltagande i internationell mobilitet i utbildningssyfte under hela resan i utbildning, dvs. från grundskolan till högskolestudierna.

SKILLNADERNA I EKONOMISK STANDARD HAR ÖKAT

Mellan 1991 och 2014 ökade den reala ekonomiska standarden för hushållen med 53 procent. Men utvecklingen av ekonomisk standard har inte varit lika stark för alla grupper, vilket har inneburit att inkomstskillnaderna har ökat. Andelen personer med låg ekonomisk standard har ökat under samma tidsperiod, från 7 procent 1991 till 14 procent 2014. Lägst ekonomisk standard hade ensamstående kvinnor med barn.

Utrikes födda har en lägre ekonomisk standard än personer födda i Sverige. År 2014 hade utrikes födda en ekonomisk standard som motsvarade 76 procent av den ekonomiska standarden för personer födda i Sverige, 1991 var motsvarande andel 90 procent.

Källa: SCB, www.scb.se

Foto: Scandinav

SCB tackar

Tack vare våra uppgiftslämnare – privatpersoner, företag, myndigheter och organisationer – kan SCB tillhandahålla tillförlitlig och aktuell statistik som tillgodoser samhällets informationsbehov.

Foto: iStock

Lön kan locka tillbaka lärare

De senaste åren har bristen på utbildade lärare och pedagoger varit tydlig för många arbetsgivare, elever och föräldrar. Efterfrågan på lärarutbildade beräknas öka för samtliga lärarkategorier de kommande åren. I Sverige fanns det år 2014 cirka 240 000 personer under 65 år som hade tagit en lärarexamen fram till och med år 2013. Omkring 14 procent av dem arbetade inom andra yrken än lärare, utanför utbildningsbranschen. Cirka 6 av 10 av dem kan tänka sig att arbeta som lärare inom utbildningsbranschen igen. De viktigaste faktorerna för att de ska kunna tänka sig att återvända är rimligare arbetsbelastning i förhållande till arbetstid, större möjlighet att styra över arbetssituationen och högre lön.

Källa: SCB, www.scb.se

Källa: SCB, Hushållsregistret 2015

ALICE OCH OSCAR ÄR TILLBAKA PÅ FÖRSTAPLATSERNA

Namnet Alice kom in bland de tio vanligaste namnen 2005 och har nu förstaplatsen för femte gången. Namnet gavs till 910 flickor under 2016. Lilly, som för tredje året är bland de tio vanligaste namnen, är näst vanligast. Tredjeplatsen har för tredje året i rad Maja. Sedan namnstatistiken startade år 1998 är det endast namnet Julia som har tillhört de tio vanligaste namnen varje år. Under 2016 fick 597 flickor namnet Julia, vilket var det 8:e vanligaste namnet.

Det vanligaste pojknamnet under 2016 var Oscar vilket gavs till 879 pojkar. Oscar är det enda namn som varit bland de tio vanligaste pojknamnen varje år sedan 1998. Även namnen Lucas och William har varit populära under en längre period. Lucas har andraplatsen och William har tredjeplatsen bland pojkar födda 2016.

Källa: SCB, www.scb.se

FALLSKADOR ETT PROBLEM BLAND ÄLDRE

Fallskador bland äldre fortsätter att öka. 2015 fick drygt var tionde person över 65 år uppsöka sjukhus eller läkare på grund av en fallskada. Kvinnor faller och skadar sig i betydligt större utsträckning än män, däremot är det en större andel män som avlider till följd av fallskador. 2015 hade Stockholms län och Gotland flest fallskador som ledde till slutenvård eller läkarbesök per 100 000 invånare. Minst andel hade Gävleborg.

Fallskador innebär ett stort lidande och leder dessutom till stora kostnader för samhället. 2014 kostade de enligt Socialstyrelsens beräkningar 7,4 miljarder kronor för landstingen och 3,7 miljarder för kommunerna.

Källa: Socialstyrelsen, www.socialstyrelsen.se

Foto: iStock

MINSKAT BOKLÄSANDE BLAND UNGA VUXNA

Färre unga vuxna läser böcker idag jämfört med 2008. Mellan 2008 och 2015 minskade bokläsandet bland både män och kvinnor i åldersgruppen 25–34 år.

Andelen bland personer 16 år och äldre i befolkningen som varje vecka läser någon bok minskade bland kvinnor från 49 till 45 procent under perioden 2008 till 2015, medan andelen bland män varit konstant 30 procent under samma period. För män i åldersgruppen 25–34 år minskade däremot andelen från 30 till 23 procent. Även för kvinnor i åldersgruppen 25–34 år märks ett minskat bokläsande, från 45 procent 2008 till 36 procent 2015. Både män och kvinnor i åldersgruppen 25–34 år närmar sig nu de nivåer som gäller för ungdomar. Bokläsande varje vecka är alltså vanligast bland kvinnor mellan 55 och 74 år, där andelarna under de senaste åren legat kring 56 procent.

Källa: SCB, www.scb.se

3%

av Sveriges befolkning bor i någon av landets
3 135 småorter. En småort består av samlad
bebyggelse med 50–199 invånare.

Källa: SCB, www.scb.se

Här bor Sveriges befolkning

Det finns flera olika sätt att beskriva spridningen av ett lands befolkning, där kartor ofta bidrar med en rumslig dimension som annars är svår att upptäcka. I ett Dorling-kartogram ersätts kommunernas ytor med cirklar som är proportionerliga mot befolkningens storlek. Då framgår tydligt var i landet Sveriges befolkning bor.

I kartan ser vi hur många kommuner som finns i varje län, det varierar från 1 i Gotlands län till 49 i Västra Götalands län. Men också att de flesta län har en befolkningsmässigt dominerande kommun, som Östersund i Jämtlands län eller Växjö i Kronobergs län. Det finns dock undantag där det är två kommuner som dominerar befolkningsmässigt, exempelvis Linköping och Norrköping i Östergötlands län samt Falun och Borlänge i Dalarnas län.

I norra Sverige finns flera av de större kommunerna vid kusten och mindre kommuner i länens inland. Men det finns också befolkningsmässigt mindre kommuner i de södra delarna av landet, exempelvis i gränstrakterna mellan Värmlands och Västra Götalands län och diagonalt ned mot gränsen mellan Östergötlands och Kalmar län.

BEFOLKNINGSSTORLEK PER KOMMUN, 2015

